

Evaluatie alcoholslotprogramma

Tussentijdse resultaten en aanbevelingen
Bijlagenrapport

Datum	28 mei 2013
Status	Definitief

Colofon

Uitgegeven door	Ministerie van Infrastructuur en Milieu Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving Postbus 5044 2600 GA Delft
Informatie	WVL-loket
Telefoon	088-7982555
E-mail	wvl-loket@rws.nl
Uitgevoerd door	Reena Imamdi-Bhola (Oranjewoud) en Hans van Mook (Oranjewoud) Goedgekeurd: Hans van Mook (Oranjewoud) Vrijgave: Robert Coffeng (Oranjewoud)
Datum	28 mei 2013
Status	Definitief
Versienummer	0.6

Inhoud

1	Leeswijzer—6
Bijlage A	Informatie over het alcoholslotprogramma en de vorderingsprocedure—8
A.1	De brochure van het CBR over het alcoholslotprogramma—8
A.2	Vorderingsprocedure—9
A.3	Stroomschema vorderingsprocedure—10
Bijlage B	Onderzoeksmodel van de evaluatie—11
Bijlage C	Verantwoordelijkheden en taken van uitvoerende partijen—22
Bijlage D	Beantwoording onderzoeksvragen—24
D.1	Deelnemers van het alcoholslotprogramma—24
D.2	Beweegredenen wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma—29
D.3	Gebruik van het alcoholslot—31
D.4	Misbruik van het alcoholslot—33
D.5	Procedures van het alcoholslotprogramma—35
D.6	Motivatprogramma van het alcoholslotprogramma—38
D.7	Ervaringen installatie/uitbouw/uitlezen van het alcoholslot—40
D.8	Informatievoorziening tijdens het alcoholslotprogramma—43
D.9	Samenwerking tussen de betrokken instanties—47
D.10	Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het CBR—50
D.11	Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de RDW—52
D.12	Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de politie—54
D.13	Handhaving op het alcoholslot—56
D.14	Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het OM en de Rechtspraak—57
D.15	Belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij uitvoering van het alcoholslotprogramma—61
D.16	Samenloop met recidiveregeling, strafrechtelijke sancties of andere maatregelen—67
D.17	Gevolgen van het alcoholslotprogramma voor het strafvorderingsbeleid en strafopleggingsbeleid—69
D.18	Effect van het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid—72
D.19	Effect van het alcoholslotprogramma op het gedrag van deelnemers—75

1 Leeswijzer

In deze rapportage zijn de bijlagen opgenomen waar in de rapportage 'Evaluatie alcoholslotprogramma, Tussentijdse resultaten en aanbevelingen, Hoofdrapport' naar wordt verwezen.

Bijlage A Informatie over het alcoholslotprogramma en de vorderingsprocedure

A.1 De brochure van het CBR over het alcoholslotprogramma (versie augustus 2012)

Informatie over het

Alcoholslotprogramma

De divisie Rijgeschiktheid van het CBR heeft een alcoholslotprogramma aan u opgelegd. Met deze maatregel kunt u mobiel blijven en leert u tegelijkertijd alcohol en verkeer te scheiden. Het alcoholslot zorgt er daarbij voor dat u niet onder invloed van alcohol aan het verkeer kunt deelnemen.

Informatie over het alcoholslotprogramma - augustus 2012

1

De folder is downloadbaar via de website van het CBR:
<http://www.cbr.nl/11018.pp#4118>

A.2 Vorderingsprocedure¹

Om aan het verkeer deel te nemen moeten bestuurders medisch geschikt én rijvaardig zijn. Houders van een rijbewijs hebben ooit aangetoond dat zij aan deze voorwaarden voldoen. Desondanks is het mogelijk dat er later getwijfeld moet worden aan de rijgeschiktheid of rijvaardigheid van sommige bestuurders. Op dat moment is de verkeersveiligheid in het geding en kan de zogenaamde vorderingsprocedure worden gestart.

Het beginpunt van de procedure ligt bij de politie, de officier van justitie of de directeur van het CBR. Bij hen kan het vermoeden ontstaan, dat de houder van een rijbewijs niet meer voldoet aan de eisen voor geschiktheid of rijvaardigheid. Meestal ontstaat dit vermoeden door een feitelijke constatering van de politie. De politie informeert dan door middel van een zogenaamde 'mededeling' de divisie Rijgeschiktheid van het CBR, die verder actie onderneemt.

Het vervolg van de procedure is afhankelijk van de feiten die de politie heeft geconstateerd. Op grond van de mededeling en de geconstateerde feiten kan de divisie Rijgeschiktheid een betrokkene naar een onderzoek sturen.

Een andere mogelijkheid is nog dat betrokkene een educatieve maatregel krijgt opgelegd.

Wettelijke basis

De vorderingsprocedure is een verkeersveiligheidsmaatregel die wordt uitgevoerd door de divisie Rijgeschiktheid van het CBR. De procedure is gebaseerd op de artikelen 130 - 134A van de Wegenverkeerswet 1994. Deze artikelen zijn nader uitgewerkt in:

- de Regeling maatregelen rijvaardigheid en geschiktheid;
- de Regeling eisen geschiktheid 2000;
- het Reglement Rijbewijzen.

Op grond van de door de politie aan het CBR uitgebrachte mededeling en de geconstateerde feiten kan de CBR-divisie Rijgeschiktheid een betrokkene naar een cursus sturen. Er zijn vier educatieve maatregelen:

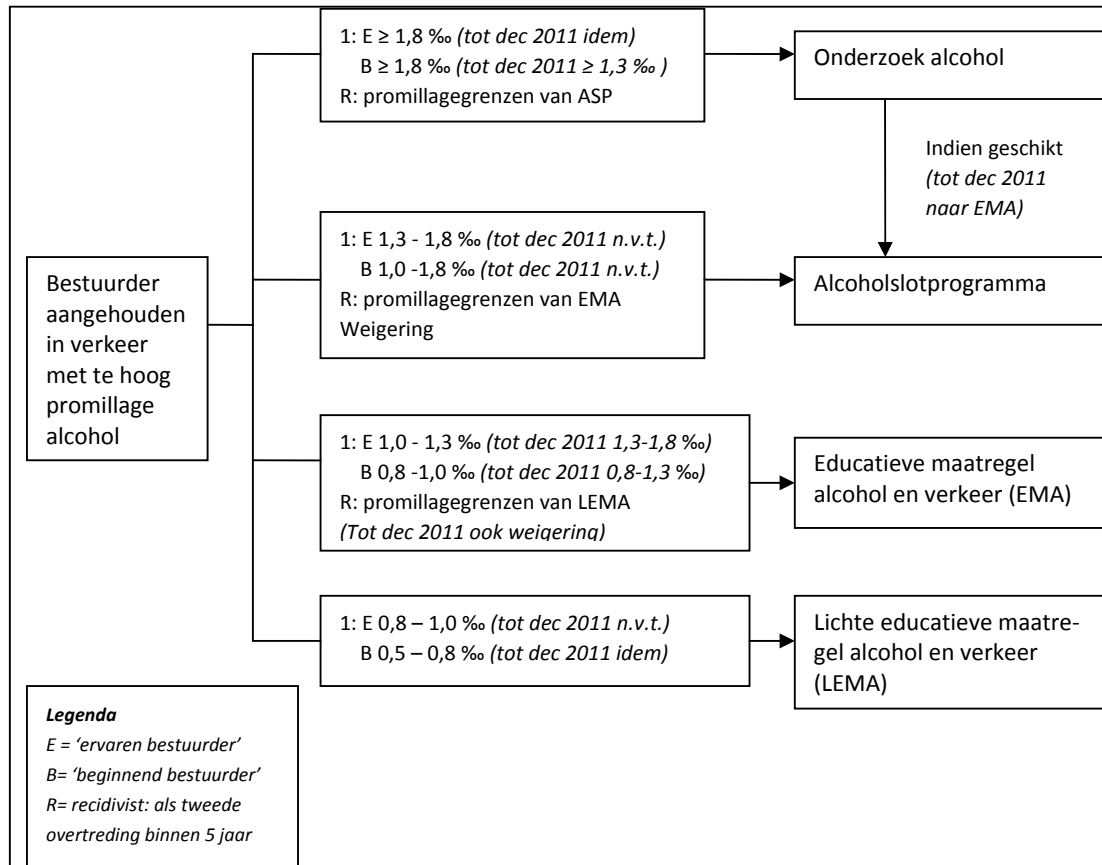
- de Lichte Educatieve Maatregel Alcohol en verkeer (LEMA);
- de Educatieve Maatregel Alcohol en verkeer (EMA);
- de Educatieve Maatregel Gedrag en verkeer (EMG);
- het Alcoholslotprogramma (ASP).

Naast de educatieve maatregelen kan het CBR op grond van de door de politie uitgebrachte mededeling en de geconstateerde feiten een betrokkene ook naar een onderzoek sturen. Het doel van dit onderzoek is om de geschiktheid van een rijbewijshouder te beoordelen. Dit is nodig als er twijfel bestaat over de geschiktheid.

¹ Gebaseerd op informatie afkomstig van de website van het CBR: www.cbr.nl.

A.3 Stroomschema vorderingsprocedure

In onderstaande tabel zijn de promillagegrenzen opgenomen voor oplegging van de educatieve maatregelen met betrekking tot alcoholgerelateerde overtredingen voor en na invoering van het alcoholslotprogramma in december 2011:

Schema: instroom in maatregelen vorderingsprocedure, voor én na wijziging 1 december 2011

Bijlage B Onderzoeksmodel van de evaluatie

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
1	Hoe vaak, aan wie, waarom en hoe lang wordt het alcoholslotprogramma opgelegd?	
1.1	Hoeveel besluiten tot oplegging alcoholslotprogramma zijn er genomen? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.2	Wat zijn de redenen van oplegging alcoholslotprogramma en hoe verhouden die zich ten opzichte van elkaar (in het kader van de vorderingsprocedure, instroom na geschiktheidonderzoek, na eigen verklaringsprocedure)? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.3	Hoeveel personen hebben een rijbewijs met code 103 in bezit (personen die daadwerkelijk mee doen aan het alcoholslotprogramma)? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.4	Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de eerste keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.5	Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de tweede keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.6	Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor meer dan twee keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?	data & statistieken CBR
1.7	Wat is de gemiddelde duur van het alcoholslotprogramma? (inclusief en exclusief uitvallers)	data & statistieken CBR
1.8	Wat is de gemiddelde duur tussen de oplegging van het alcoholslotprogramma en de feitelijke deelname aan het alcoholslotprogramma? Wat is hierbij het verschil tussen man/vrouw?	data & statistieken CBR
1.9	Hoeveel personen hebben een onderzoek naar geschiktheid opgelegd gekregen? Hoeveel deelnemers waren ongeschikt/geschikt?	data & statistieken CBR
1.10	Hoe verhoudt de daadwerkelijke instroom in het alcoholslotprogramma zich tot de instroomprognose van het CBR en IenM?	data & statistieken CBR rapport over prognose instroom (najaar 2011)
2	Wat zijn de belangrijkste factoren die de keuze(s) tot deelname/uitval hebben beïnvloed?	
2.1	Wat waren de beweegredenen tot wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews CBR
2.2	Wat waren veel voorkomende redenen van deelnemers om (nog) niet P2T1 te betalen, (nog) niet aan motivatieprogramma mee te doen, slot (nog) niet in te bouwen, rijbewijs (nog) niet in te leveren, rijbewijs (nog) niet op te halen?	interviews CBR
2.3	Hoeveel deelnemers zijn vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma? Wat was de gemiddelde duur van deelname aan het alcoholslotprogramma voor deze uitvallers? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën? Wat waren de beweegredenen hiervoor?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers data & statistieken CBR interviews CBR

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
3	Wat zijn de resultaten/ervaringen met betrekking tot het gebruik van het alcoholslot?	
3.1	Hoe vaak is het voorgekomen dat deelnemers niet hebben kunnen voldoen aan hun uitleesplicht en wat waren de redenen hiervoor?	data & statistieken CBR interviews deelnemers
3.2	Hoe wordt het uitvoeren van een hertest door de deelnemers van het alcoholslotprogramma uitgevoerd? Stilstaand of rijdend?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
3.3	Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma het waarschuwingssignaal duidelijk voor het uitvoeren van een hertest?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
3.4	Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma de beschikbare tijd voldoende voor het uitvoeren van een hertest?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
3.5	Waren er voldoende mondstukjes verkrijgbaar/beschikbaar?	interviews deelnemers
3.6	Hoeveel auto's, waarin het AS is ingebouwd, staan op naam van deelnemers en hoeveel op naam van derden?	data & statistieken RDW
3.7	Wat waren belangrijke ervaringen van deelnemers bij het gebruik van het alcoholslot?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs
3.8	Zijn er problemen ervaren bij gebruik van een motorrijtuig met een alcoholslot door een ander dan de deelnemer?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
4	Wat zijn de ervaringen met betrekking tot misbruik van het alcoholslot?	
4.1	Wat zijn de ervaringen van erkenninghouder installateurs en deelnemers met pogingen tot manipulatie? Hoeveel meldingen van pogingen tot manipulatie zijn er door erkenninghouder installateurs gedaan? (manipulatie: misleiding van het slot lukt of poging faalt)	data & statistieken RDW interviews installateurs interviews deelnemers
4.2	Welke typen manipulatie zijn geconstateerd door de RDW? En hoe vaak? Wat waren de ervaringen van de RDW hiermee?	data & statistieken RDW interviews RDW (steekproefcontroleur)
4.3	Hoeveel overtredingen van niet-meewerken (artikel 160, lid 6 WVV1994) zijn geconstateerd door de politie? Hoe vaak is een niet-werkend AS geconstateerd door de politie (artikel 9, lid 9, onder b)?	data & statistieken CBR (mededelingen) data & statistieken OM (pvb's)
4.4	Hoe vaak hebben gevallen van overtreding artikel 9 geleid tot strafrechtelijk optreden? - artikel 9, lid 9, onder a (motorrijtuig niet voorzien van alcoholslot) - artikel 9, lid 9, onder b (motorrijtuig niet voorzien van werkend alcoholslot) - artikel 9, lid 9, onder c (wel alcoholslot, maar kenteken in alcoholregister is niet aan hem gekoppeld) - artikel 9, lid 9, onder d (een ander dan de bestuurder heeft geblazen)	data & statistieken OM
5	Wat zijn de ervaringen met de procedures binnen het alcoholslotprogramma?	
5.1	Hoe is de werking van de systematiek rond de beëindiging van het alcoholslotprogramma en het verkrijgen van een rijbewijs zonder codering alcoholslotprogramma ervaren?	interviews CBR interviews deelnemers vragenlijstonderzoek interviews gemeenten
5.2	Kan het CBR uit de voeten met de contra-indicaties, zoals beschreven in de ministeriële regeling? Missen er contra-indicaties?	interviews CBR

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	<p><i>Artikel 18:</i> <i>Betrokkene komt niet in aanmerking voor het alcoholslotprogramma indien:</i></p> <p><i>a. hij de afgelopen vijf jaar aan het alcoholslotprogramma heeft deelgenomen, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;</i></p> <p><i>b. hij zich de afgelopen vijf jaar heeft moeten onderwerpen aan een onderzoek naar de geschiktheid, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;</i></p> <p><i>c. hij naar het oordeel van een medisch deskundige lijdt aan een ernstige psychiatrische stoornis of dementie, dan wel aan een langdurige lichamelijke stoornis die deelname onmogelijk maakt;</i></p> <p><i>d. dat het bij de politie bekend is dat hij regelmatig drogerende stoffen, anders dan alcohol, gebruikt;</i></p> <p><i>e. hij uitsluitend de beschikking had over een rijbewijs voor de categorie A, het rijbewijs voor de categorie AM niet meegerekend, of</i></p> <p><i>f. hij beschikt over een door het daartoe bevoegde gezag in Nederland afgegeven rijbewijs, maar op het moment van het nemen van het besluit, bedoeld in artikel 131, eerste lid, onderdeel b, van de wet niet in Nederland woonachtig is;</i></p> <p><i>g. de overtreding waarop de mededeling is gebaseerd, is begaan als bestuurder van een motorrijtuig van de categorie AM.</i></p>	
5.3	Zijn er problemen ervaren door de deelnemers bij het betalen van facturen aan het CBR en de erkenninghouders producent? Zo ja, welke? Hebben CBR en erkenninghouders producent hierbij problemen ervaren? Zo ja, welke?	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews installateurs interviews deelnemers interviews producenten
5.4	Ervaren deelnemers, het feit dat de eerste beslissing tot verlenging niet aan de bestuursrechter kan worden voorgelegd, als problematisch? Hoe ervaren deelnemers overige aspecten van de procedure rond verlenging van het alcoholslotprogramma?	interviews deelnemers interviews CBR
5.5	Wat vinden de deelnemers van de duur van het alcoholslotprogramma?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
5.6	Hebben de deelnemers nadelige gevolgen van het alcoholslotprogramma ervaren doordat het rijbewijs van categorie C (vrachtwagen) of D (autobus) ongeldig is verklaard?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
5.7	Wat zijn de ervaringen met het werken met de beslisregel voor het vaststellen van het regime van het alcoholgebruik voor het alcoholslot? (toelichting: die eventueel kan leiden tot een ander uitleesregime, uit programma zetten of verlenging)	Interviews CBR
6	Wat zijn de ervaringen met het motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma?	

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
6.1	Hoe hebben de deelnemers het motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma ervaren?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
6.2	Werkt de vormgeving van het motivatieprogramma naar tevredenheid (volgens deelnemers en trainers van het motivatieprogramma)? Worden er zaken gemist? Is er behoefte aan individuele gesprekken?	interviews trainers motivatieprogramma interviews deelnemers vragenlijstonderzoek
6.3	Wat zijn de ervaringen van de trainers van het motivatieprogramma met de instructie/opleiding van het CBR?	interviews trainers motivatieprogramma interviews CBR
7	Wat zijn de ervaringen met betrekking tot installatie/uitbouw/uitlezen alcoholslot?	
7.1	Zijn deelnemers tevreden met de beschikbare keuze in alcoholsloten (type, merk)? Hoe is hun keuze bevallen?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs interviews producenten
7.2	Hebben zich bij de installatie van het alcoholslot problemen voorgedaan bij de installatie, de uitbouw of bij het uitlezen van het AS? Zo ja, welke problemen zijn dat?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs interviews RDW (steekproefcontroleur)
7.3	Heeft de deelnemer problemen ervaren bij de inbouw van het alcoholslot als de inbouw in een ander voertuig dan het eigen motorvoertuig heeft plaatsgevonden?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews installateurs interviews RDW (steekproefcontroleur)
7.4	Zijn er problemen opgetreden bij APK-keuring van auto's met een alcoholslot, bijvoorbeeld bij het geven van de overbruggingscode aan de garage?	interviews installateurs interviews producenten
7.5	Welke verzoeken zijn er door installateurs gedaan bij de producenten? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?	interviews producenten interviews installateurs
7.6	Welke verzoeken zijn er door deelnemers gedaan bij de installateurs? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?	interviews installateurs interviews deelnemers
7.7	Wat maakt de erkenningsregeling voor producenten en installateurs (on)aantrekkelijk?	interviews producenten interviews installateurs
7.8	Bestaat er tevredenheid bij de deelnemers over landelijke dekking installateurs?	interviews producenten interviews installateurs interviews deelnemers
7.9	Zijn er voldoende producenten en installateurs voor uitvoering van het programma? Indien onvoldoende, waar ligt dit aan?	interviews producenten interviews installateurs
7.10	Is er voldoende personele capaciteit om aan de vraag te kunnen voldoen?	interviews producenten interviews installateurs
7.11	Wat is het aantal onderhoudsbeurten van sloten (regulier en ongepland), en het aantal sloten die zijn vervangen? Wat waren de meest voorkomende redenen voor het vervangen van de sloten?	interviews installateurs data & statistieken RDW
7.12	Hoe heeft de deelnemer de afstand ervaren tussen de woning en het servicepunt waar het AS werd uitgelezen?	vragenlijstonderzoek interviews deelnemers
8	Hoe is de informatievoorziening tijdens het alcoholslotprogramma ervaren door de deelnemers én de betrokken instanties?	
8.1	Hoe is de beschikbaarheid en de kwaliteit van informatie over	vragenlijstonderzoek

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	het alcoholslot ervaren door de deelnemers?	interviews deelnemers
8.2	Was de informatievoorziening door het CBR, de trainers van het motivatieprogramma en de producent over het alcoholslotprogramma voldoende? Hoe wordt deze gewaardeerd door de deelnemers? (indien van toepassing ook de waardering van de informatievoorziening van het OM, de RDW en de politie)	interviews deelnemers interviews CBR interviews trainers motivatieprogramma interviews producenten vragenlijstonderzoek
8.3	Hoe hebben de deelnemers de communicatie tussen hen en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producenten ervaren tijdens het alcoholslotprogramma? (indien van toepassing ook communicatie met de politie)	vragenlijsten deelnemers interviews deelnemers
8.4	Welke vragen worden vaak gesteld aan het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producenten door de deelnemers? Konden deze beantwoord worden?	interviews CBR interviews trainers motivatieprogramma interviews installateurs interviews producenten
8.5	Wat zijn de ervaringen m.b.t. de contacten tussen de deelnemers en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs, de producenten en de gemeente? (hoe vaak, waarover, welke knelpunten, e.d.)	interviews CBR interviews trainers motivatieprogramma interviews installateurs interviews producenten interviews gemeente
8.6	In hoeverre is de invoering van het alcoholslotprogramma en de uitvoering ervan bekend bij de politie?	interviews politie
9	Hoe is de samenwerking verlopen tussen de betrokken instanties bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?	
9.1	Hoe is de samenwerking verlopen tussen CBR en de andere betrokken instanties?	interviews CBR
9.2	Hoe is de samenwerking verlopen tussen RDW en de andere betrokken instanties?	interviews RDW
9.3	Hoe is de samenwerking verlopen tussen de politie en de andere betrokken partijen?	interviews politie
9.4	Hoe is de samenwerking verlopen tussen de producenten, installateurs en RDW? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma?	interviews producenten interviews installateurs interviews RDW
9.5	Hoe zijn de contacten tussen OM en andere betrokken instanties ervaren? Waren deze voldoende aanwezig?	interviews OM
9.6	Hoe is de gegevensuitwisseling tussen de betrokken instanties onderling ervaren? Wat waren eventuele knelpunten bij de uitwisseling van gegevens?	interviews CBR interviews OM interviews RDW interviews producenten
9.7	Hoe is de dossiervorming, coderingen in systeem, proces in de keten, e.d. verlopen?	interviews CBR interviews OM interviews RDW
10	Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de CBR?	
10.1	Welke invloed heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werklust van het CBR?	interviews CBR

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
10.2	Wat zijn de gevolgen op de werklast van het CBR door de verlaagde instroompromillages EMA?	interviews CBR
10.3	Wat is de kwaliteit van de aangeleverde alcoholgerelateerde-mededelingen? Hoeveel alcoholgerelateerde-mededelingen zijn beschouwd als onvoldoende? Welke gevolgen heeft dit voor de werklast van de CBR? <i>Toelichting: Indien een alcoholgerelateerde-mededeling als onvoldoende wordt beschouwd, leidt het niet tot een bestuursrechtelijk besluit.</i>	data & statistieken CBR interviews CBR
10.4	Hoeveel bezwaar/beroep is tegen besluiten van het CBR tot oplegging alcoholslotprogramma aangetekend? Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?	data & statistieken CBR interviews CBR
10.5	Hoeveel bezwaar en beroep zijn er aangetekend tegen tweede of volgende verlengingen. Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?	data & statistieken CBR interviews CBR
11	Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de RDW?	
11.1	Wat is de ontwikkeling van de werklast van de RDW na invoering van het alcoholslotprogramma?	interviews RDW
11.2	Hoeveel typegoedkeuringen zijn er verleend door de RDW? Hoeveel typegoedkeuringen geschorst? Hoeveel hiervan hebben geleid tot intrekking? Hoeveel typegoedkeuringen zijn (direct) ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor?	data & statistieken RDW interviews RDW
11.3	Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn er verleend door de RDW? Hoeveel erkenningen installateurs en erkenningen producenten zijn er niet verleend door de RDW? (hoeveel aanvragen zijn afgewezen door niet kunnen voldoen aan de eisen die zijn opgenomen in de Regeling erkenning alcoholslotprogramma) Wat waren de redenen hiervoor?	data & statistieken RDW interviews RDW
11.4	Hoeveel (periodieke) controlebezoeken zijn er afgelegd bij erkenninghouders producenten en hoeveel zijn er afgelegd bij erkenninghouder installateurs? Wat waren de resultaten hiervan? <i>Toelichting: de producent wordt jaarlijks via een bedrijfsbezoek gecontroleerd. De installateur wordt steekproefsgewijs gecontroleerd en minimaal eenmaal per twee jaar met een bedrijfsbezoek. Afhankelijk hoe een installateur presteert zal er eerder een bedrijfsbezoek plaatsvinden (risico georiënteerd).</i>	data & statistieken RDW interviews RDW
11.5	Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn geschorst? Wat waren de redenen hiervoor? Hoeveel hiervan hebben geleid tot een intrekking?	data & statistieken RDW interviews RDW
11.6	Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor? <i>Toelichting: een bedrijf kan meerdere erkenningen bij de RDW hebben. Deze worden allemaal los van elkaar beoordeeld en</i>	data & statistieken RDW interviews RDW

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	<i>indien nodig gesanctioneerd. Dit betekent dat wanneer er een erkenning alcoholslot gesanctioneerd wordt, zijn erkenning voor een bepaalde periode ingetrokken wordt. Heeft het betreffende bedrijf ook nog een APK erkenning, dan blijft deze normaal functioneren en heeft de sanctie op de alcoholslot erkenning geen gevolgen voor de APK erkenning. Zodra er een erkenning ingetrokken wordt, dan is het bedrijf voor die bepaalde erkenning niet meer door de RDW erkend en kan hij deze werkzaamheden niet meer uitvoeren.</i>	
11.7	Hoeveel steekproefsgewijze keuringen van alcoholsloten zijn uitgevoerd door de RDW, en wat waren de resultaten hiervan?	data & statistieken RDW interviews RDW
11.8	Was het nodig van de mobiele erkenning gebruik te maken en zo ja om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld? <i>Toelichting: een mobiele erkenning is een mogelijkheid voor de producent om wanneer installateurs uitvallen, de werkzaamheden van de installateur over te nemen.</i>	data & statistieken RDW interviews RDW interviews producenten
11.9	Was het nodig van de noodvoorzieningen gebruik te maken en zo ja om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld? <i>Toelichting: noodvoorzieningen worden getroffen indien een fabrikant failliet gaat en er een oplossing moet zijn voor de reeds ingebouwde sloten.</i>	interviews RDW
12	Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma en andere wijzigingen in de vorderingsprocedure op de werkzaamheden van de politie?	
12.1	Wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering alcoholslotprogramma? En wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering LEMA voor gevorderde bestuurders? (aantallen mededelingen & pvb's artikel 8 en 9, aantal mededelingen ex. 130 WVV1994, aantal beschikkingen artikel 160, lid 6 WVV1994)	interviews politie data & statistieken nulmeting AEF
12.2	Wat is het aantal alcoholgerelateerde mededelingen: LEMA, EMA, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid voor invoering van het alcoholslotprogramma? Wat is het aantal mededelingen LEMA, EMA, alcoholslotprogramma, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid na invoering van het alcoholslotprogramma? Voor hoeveel mededelingen zou zonder herziening van de wet geen mededeling zijn gedaan (aantal mededelingen ervaren bestuurders LEMA)?	data & statistieken CBR
12.3	In hoeveel procent van de daarvoor in aanmerking komende strafverbalen is er een mededeling ex. artikel 130 opgemaakt?	data & statistieken OM
13	Wat zijn de ervaringen van de politie met betrekking tot handhaving op het alcoholslot?	
13.1	Kan politie zien of er een werkend AS in het motorrijtuig zit? Maakt de politie gebruik van de bevoegdheid de betrokkene in het alcoholslot te laten blazen, voor het vaststellen of er een werkend alcoholslot in het motorrijtuig zit?	interviews politie
13.2	Kan de politie makkelijk noodzakelijke gegevens uit het alcoholslotregister halen via het bevragen van het rijbewijsregister?	interviews politie

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
13.3	Hoeveel deelnemers aan het alcoholslotprogramma zijn betrapt op rijden onder invloed (overtredingen artikel 8, lid 4, onder b), of het rijden in een auto zonder alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder a), of het rijden in een auto zonder werkend alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder b)?	data & statistieken OM
14	Welk effect heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het OM en de Rechtspraak?	
14.1	Is er extra aanbod van artikel 9 WVV1994? (rijden tijdens een ontzegging, rijden met een ongeldig, ingevorderd of ingehouden rijbewijs)	data & statistieken OM interviews OM
14.2	Is er meer tijd nodig voor behandeling zaken artikel 8 WVV1994 (rijden onder invloed) indien betrokkene al het alcoholslotprogramma volgt? Is er hierdoor relatief minder tijd voor andere zaken? (aantal en tijdsduur per te beoordelen strafzaak evenals de doorlooptijd en behandeltime per zitting)	interviews OM
14.3	Zijn er meer ingevorderde en ingehouden rijbewijzen in vergelijking met de periode voor de invoering van het alcoholslotprogramma?	data & statistieken OM interviews OM
14.4	Heeft de invoering van het alcoholslotprogramma geleid tot meer strafzaken, meer hoger beroepszaken en meer cassatie bij de strafrechtelijke afdoening van de begane alcoholdelicten? Zo ja, hoeveel?	data & statistieken OM interviews OM
14.5	Is het aantal raadmaterie klagschriften gedaald of toegenomen na invoering van het alcoholslotprogramma? (klagschriften tegen een strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs zoals invordering door de politie en inhouding van het OM)	data & statistieken OM interviews de Rechtspraak
14.6	Doen zich de "nieuwe" zaken ex artikel 9 WVV1994 of 8 WVV met alcoholslotprogramma verweer of zich ten onrechte voordoen als erkenninghouder veel voor? Zo ja, hoe vaak?	data & statistieken OM interviews OM
15	Wat zijn volgens de betrokken instanties de belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?	
15.1	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor CBR? (bijv. binnenkrijgen mededelingen, toepasselijkheid en bruikbaarheid spelregels, controle op niet-naleving spelregels e.d.)	interviews CBR
15.2	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor de trainers van het motivatieprogramma?	interviews trainers motivatieprogramma
15.3	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de RDW bij het verlenen van typegoedkeuringen en erkenningen? (bijv. in de contacten met erkenninghouders, CBR, NMI, evt. OM, politie, e.d.)	interviews RDW
15.4	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de producenten/installateurs bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma (technisch bijv. problemen bij installatie alcoholslot in bepaalde merken auto's of pro-invoering gegevens in alcoholslotregister, doorgeven mogelijke fraudegevallen die zij bij uitlezing signaleren, agressie bij deelnemers, e.d.)	interviews producenten interviews installateurs
15.5	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de politie bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door handhavingsteams? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie	interviews politie handhavingsteam

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	die je nodig hebt goed te achterhalen?	
15.6	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor politie bij uitvoeren van alcoholslotprogramma door dienders (= politie regulier)? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?	interviews politie regulier (dienders)
15.7	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor politie bij uitvoeren van alcoholslotprogramma door specialisten mededelingen? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?	interviews politie (specialisten mededelingen)
15.8	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor OM en de Rechtspraak bij strafrechtelijke en voor de Rechtspraak bij bestuursrechtelijke zaken die verband houden met alcoholslotprogramma? (voorbeelden bij ontbrekende feitcode zijn data niet uit systeem te genereren, bewijsprobleem door pvb's kwalitatief niet voldoende is of CBR dossier niet compleet is e.d.)	interviews OM interviews de Rechtspraak
15.9	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor gemeenten bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?	gesloten vragen per mail
15.10	Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de uitvoering van spelregels, zoals vastgelegd in RMRG art 19+20, en voor andere uitvoeringsaspecten? <i>Toelichting:</i> <i>Art 19 geeft aan uit welke onderdelen het alcoholslotprogramma precies bestaat en bepaalt de duur van de uitleestermijnen. Voorbeelden factoren: slechte contacten met RDW, haperende ICT, problemen in de communicatie tussen CBR en deelnemer, problemen CBR bij interpretatie gegevens.</i> <i>Art 20 bevat echt de spelregels waar de deelnemer zich aan moet houden. Voorbeelden factoren: gebrekkige/geen terugkoppeling tussen de "alcoholslotprogramma-docenten" en het CBR (i.v.m. onderdelen c t/m g), geen of late informatie van de politie (onderdelen h, i), gebrekkige, late of geen terugkoppeling door OM (i.v.m. onderdelen j, k), onduidelijke, late of geen informatie van RDW (i.v.m. onderdelen o, p).</i>	interviews CBR
15.11	Hoe vaak komt het voor dat het alcoholslotprogramma is opgelegd aan personen die weliswaar over een Nederlands rijbewijs beschikken, maar woonachtig zijn in het buitenland? Hoe gaan deze personen hiermee om? Levert het problemen op? <i>Toelichting: Laten deze personen het alcoholslot inbouwen of proberen zijn een nieuw rijbewijs te krijgen in het land waar ze wonen?</i>	interviews CBR
16	Heeft de samenloop met de recidiveregeling en strafrechtelijke sancties of oplegging van andere maatregelen geleid tot uitvoeringsproblemen?	
16.1	Hoeveel kandidaten hebben zowel met het alcoholslotprogramma als met de recidiveregeling of met strafrechtelijke sancties m.b.t. het rijbewijs (rijbewijs van rechtswege ongeldig en/of (on)voorwaardelijk rijontzegging) te maken?	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews deelnemers interviews OM data & statistieken RDW
16.2	Welke maatregelen (m.b.t. kentekenbewijs of voertuig), die zijn opgelegd tijdens het alcoholslotprogramma, hebben geleid	vragenlijstonderzoek interviews CBR

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	tot het tijdelijk niet kunnen deelnemen aan het alcoholslotprogramma? Hoeveel deelnemers hadden hiermee te maken?	interviews deelnemers data & statistieken RDW
16.3	Hoe gaan kandidaten om met eventuele samenloop?	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews deelnemers interviews OM
16.4	Leidt samenloop tot probleem? Zo ja, welke? (zoals vertraging van deelname, e.d.)	vragenlijstonderzoek interviews CBR interviews deelnemers interviews OM
17	Wat zijn de gevolgen van het alcoholslotprogramma voor het strafvorderingsbeleid?	
17.1	Wordt er veel verweer gevoerd op zitting onder verwijzing naar alcoholslotprogramma? Hoe is de rechter daarmee omgegaan in het Promis vonnis? Leidt deelname aan het alcoholslotprogramma tot strafvermindering in strafrechtelijke procedure (lagere boetes, voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging)? Welke verweren zijn er zoal gevoerd en wat was het effect ervan op de straftoemeting?	interviews OM interviews de Rechtspraak
17.2	Heeft deelname aan het alcoholslotprogramma invloed gehad op de uitspraak van andere zaken (waarin een rijontzegging kan worden gevorderd/opgelegd) van de betreffende deelnemer? Ofwel, wordt er rekening gehouden met het feit dat een deelnemer het alcoholslotprogramma volgt? (vergelijking uitspraak situatie voor en na de invoering van het alcoholslotprogramma)	interviews OM interviews de Rechtspraak
17.3	Zijn er bewijsproblemen bij artikel 9 WVV 1994-zaken? Zijn septs en vrijspraken, door onvoldoende kwaliteit van pvb's en/of onvolledige dossiers van het CBR, vaak voorgekomen? Zo ja, wat was onvoldoende/onvolledig?	interviews OM interviews politie
17.4	Heeft de verplichting tot doorgeleiding van het rijbewijs ex artikel 164, lid 6 WVV1994 tot problemen geleid bij de betrokkene, in die gevallen waarbij de raadkamer n.a.v. een klaagschrift heeft beslist tot teruggave en de officier van justitie vanwege deze bepaling niet kon overgaan tot daadwerkelijke teruggave aan de rijbewijs houder? Zijn er onduidelijkheden bij de betrokkene over de genoemde doorgeleiding?	interviews OM interviews deelnemers
18	Welke effect(en) heeft het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid?	
18.1	Wat is de ontwikkeling van het aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers na invoering van het alcoholslotprogramma t.o.v. van gemiddeld aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers van de afgelopen vijf jaar?	ongevalregistratie
19	Welke effect(en) heeft het alcoholslotprogramma op het gedrag van deelnemers?	
19.1	Wat is de ontwikkeling van het gedrag van de deelnemers gedurende alcoholslotprogramma (internalisering gewenst gedrag)? Vinden deelnemers het makkelijk om niet te drinken als ze rijden? Neemt het aantal positieve ademtesten af? Neemt het aantal geweigerde/niet uitgevoerde ademtesten af?	data & statistieken CBR vragenlijstonderzoek interviews deelnemers interviews trainers motivatieprogramma
19.2	Wat is het effect van het alcoholslotprogramma op recidive, tijdens alcoholslotprogramma en na afloop?	WODC-onderzoek
19.3	Hoeveel deelnemers die zijn geweest op de mogelijkheid van	interviews CBR

Nr	Onderzoeksvraag	Hoe?
	contact met verslavingszorg (naar aanleiding van de data uitkomsten als door bevindingen van de trainer tijdens het motivatieprogramma) hebben met goed gevolg het alcohol-slotprogramma beëindigd en na welke periode?	vragenlijstonderzoek interviews trainers motivatieprogramma

Tabel B-1: onderzoeksmodel evaluatie alcoholslotprogramma

Bijlage C Verantwoordelijkheden en taken van uitvoerende partijen

Verantwoordelijkheden en taken van het CBR:

- opleggen en uitvoeren van het alcoholslotprogramma;
- verlengen/beëindigen van het alcoholslotprogramma;
- informeren van de betrokkenen over de consequenties van het alcoholslotprogramma;
- verantwoordelijk voor uitvoering van een motivatieprogramma voor de deelnemers aan het alcoholslotprogramma;
- het opleiden van trainers van het motivatieprogramma.

Verantwoordelijkheden en taken van de trainers van het motivatieprogramma:

- deelnemers instrueren over (de spelregels van) het alcoholslotprogramma conform wensen en eisen CBR.

Verantwoordelijkheden en taken van de RDW:

- het bijhouden van een register met gegevens inzake het alcoholslotprogramma;
- het verstrekken van gegevens inzake het alcoholslotprogramma aan autoriteiten die betrokken zijn bij de uitvoering of handhaving van het alcoholslotprogramma;
- het verlenen van typegoedkeuringen;
- het verlenen van erkenningen aan producenten en installateurs van het alcoholslot;
- het onderwerpen van typegoedkeuringen en erkenningen alcoholsloten aan een steekproefsgewijze keuring;
- het intrekken/schorsen van typegoedkeuringen op basis van Conformity of Production;
- het intrekken/schorsen van erkenningen op basis van het toezicht;
- het afgeven van B-rijbewijzen met een alcoholslotprogramma code.

Verantwoordelijkheden en taken ten aanzien van het OM:

- het opsporen en vervolgen van strafzaken;
- toezicht op de tenuitvoerlegging van de door de rechter opgelegde straffen en maatregelen, alsmede op de OM-strafbeschikkingen.

Verantwoordelijkheden en taken ten aanzien van de Rechtspraak:

- onafhankelijk en onpartijdig een vonnis geven over strafzaken.

Verantwoordelijkheden en taken van de politie:

- handhaven op het alcoholslotprogramma;
- mededelingen opstellen en verstrekken aan het CBR;
- processen-verbaal opstellen en verstrekken aan het OM.

Verantwoordelijkheden en taken van de ministerie van Infrastructuur en Milieu:

- eindverantwoordelijke voor het alcoholslotprogramma;
- Opdrachtgever voor de evaluatie van het alcoholslotprogramma.

Verantwoordelijkheden en taken van de producent:

- leveren kwalitatief toereikende apparatuur;
- overeenkomsten met installateurs;
- verantwoordelijk voor voldoende landelijke dekking van installateurs.

Verantwoordelijkheden en taken van de installateurs:

- het inbouwen, uitbouwen, testen en onderhouden van het alcoholslot;
- het periodiek uitlezen van het alcoholslot;
- het melden van eventuele manipulatie bij de RDW;
- het herstellen van gebreken van het alcoholslot.

Verantwoordelijkheden en taken van de gemeente:

- afgeven van het rijbewijs met code 103 (aantekening alcoholslotprogramma);
- afgeven van het rijbewijs zonder code 103 na beëindiging van het alcoholslotprogramma.

Bijlage D Beantwoording onderzoeksvragen

D.1 Deelnemers van het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 1.1

Hoeveel besluiten tot oplegging alcoholslotprogramma zijn er genomen? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Vanaf 1 december 2011 tot en met 30 november 2012 zijn er 4.177 besluiten tot oplegging van het alcoholslotprogramma genomen. Hiervan is er 87% man en 13% vrouw.

Bij de mannen is:

- 43% tussen de 18 en 29 jaar;
- 21% tussen de 30 en 39 jaar;
- 19% tussen de 40 en 49 jaar;
- 12% tussen de 50 en 59 jaar;
- 5% 60 jaar of ouder.

Bij de vrouwen is:

- 36% tussen de 18 en 29 jaar;
- 20% tussen de 30 en 39 jaar;
- 23% tussen de 40 en 49 jaar;
- 13% tussen de 50 en 59 jaar;
- 6% 60 jaar of ouder.

Totaal mannen en vrouwen:

- 43% tussen de 18 en 29 jaar;
- 21% tussen de 30 en 39 jaar;
- 20% tussen de 40 en 49 jaar;
- 12% tussen de 50 en 59 jaar;
- 5% 60 jaar of ouder.

Onderzoeksvraag 1.2

Wat zijn de redenen van oplegging alcoholslotprogramma en hoe verhouden die zich ten opzichte van elkaar (in het kader van de vorderingsprocedure, instroom na geschiktheidsonderzoek, na eigen verklaringsprocedure)? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Het alcoholslotprogramma is in de afgelopen jaren opgelegd in het kader van de vorderingsprocedure of na instroom vanuit het geschiktheidsonderzoek. Van de 4.177 besluiten tot oplegging van het alcoholslotprogramma zijn 4.036 ingestroomd in het kader van de vorderingsprocedure (97%) en 134 (3%) ingestroomd na het geschiktheidsonderzoek. In beide gevallen is het merendeel man, en in de leeftijdscategorie 18-29 jaar. Oplegging na eigen verklaringsprocedure vindt plaats na 5 jaar, en valt op dit moment buiten de scope van de evaluatie.

Onderzoeksvraag 1.3

Hoeveel personen hebben een rijbewijs met code 103² in bezit (personen die daadwerkelijk mee doen aan het alcoholslotprogramma)? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

In de periode 1 december 2011 tot en met 30 november 2012 rijden er 1.496 personen in bezit van een rijbewijs met code 103. Van deze circa 1.500 deelnemers van het alcoholslotprogramma is 90% man en 10% vrouw.

Bij de mannen is:

- 44% tussen de 18 en 29 jaar
- 18% tussen de 30 en 39 jaar;
- 21% tussen de 40 en 49 jaar;
- 12% tussen de 50 en 59 jaar
- 5% 60 jaar of ouder.

Bij de vrouwen is:

- 35% tussen de 18 en 29 jaar;
- 22% tussen de 30 en 39 jaar;
- 24% tussen de 40 en 49 jaar;
- 14% tussen de 50 en 59 jaar;
- 6% 60 jaar of ouder.

Onderzoeksvraag 1.4

Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de eerste keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Het alcoholslotprogramma kan pas na twee jaar voor de eerste keer verlengd worden. Omdat de tussentijdse analyse van de evaluatie heeft plaatsgevonden over de eerste jaar na invoering van het alcoholslotprogramma, kan deze onderzoeksvraag nog niet worden beantwoord.

Onderzoeksvraag 1.5

Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor de tweede keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Het alcoholslotprogramma kan pas na twee en een half jaar voor de tweede keer verlengd worden. Omdat de tussentijdse analyse van de evaluatie heeft plaatsgevonden over de eerste jaar na invoering van het alcoholslotprogramma, kan deze onderzoeksvraag nog niet worden beantwoord.

Onderzoeksvraag 1.6

Hoe vaak is het alcoholslotprogramma voor meer dan twee keer verlengd? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën?

Het alcoholslotprogramma kan pas na drie jaar voor een derde keer (of vaker) verlengd worden. Omdat de tussentijdse analyse van de evaluatie heeft plaatsgevonden over de eerste jaar na invoering van het alcoholslotprogramma, kan deze onderzoeksvraag nog niet worden beantwoord.

² Personen die beschikking hebben tot een rijbewijs B en alleen mogen rijden met een alcoholslot.

Onderzoeksvraag 1.7**Wat is de gemiddelde duur van het alcoholslotprogramma? (inclusief en exclusief uitvallers)**

De gemiddelde duur van het alcoholslotprogramma is op dit moment nog niet te bepalen, aangezien het programma pas 1 jaar van kracht is. Wel is een eerste beeld te geven van de duur dat de uitvallers met het slot hebben gereden. Dit is in de navolgende tabel weergegeven.

Aantal uitvallers en tijdsduur deelname				
	aantal uitvallers	gemiddelde duur in dagen	minimale duur in dagen	maximale duur in dagen
eerste kwartaal 2012	-	-	-	-
tweede kwartaal 2012	2	72	69	74
derde kwartaal 2012	19	82	4	182
vierde kwartaal 2012 (*)	118	95	6	233
TOTAAL				

Tabel D1-1: tijdsduur deelname uitvallers

(*) Betreft de waarden tot en met 31 december. Alle andere waarden die in deze rapportage zijn benoemd zijn tot 1 december. Het totale aantal uitvallers in de periode tot 1 december 2011 betrof 268.

Hierbij gelden de volgende aandachtspunten:

1. Het betreft alleen de dossiers waarbij het alcoholslotprogramma daadwerkelijk gestart is en waarbij het ook definitief beëindigd is. Dossiers zonder begindatum alcoholslotprogramma zijn niet geteld. Dat zijn bijvoorbeeld dossiers waarbij de eerste termijn niet betaald is, dossiers met een aanhouding AM, BOB gegrond, overleden betrokkenen en overige ingetrokken dossiers;
2. De hoeveelheid dossiers die in een kwartaal zijn beëindigd zijn geteld. De einddatum is dus bepalend voor de indeling in kwartalen, niet de begindatum;
3. Alle dossiers die zijn beëindigd zijn geteld, ongeacht de reden van beëindiging. Dus inclusief "aanhouding AM", "betrokkene overleden", "BOB gegrond", enz. De categorie AM betrof 107 dossiers;
4. De duur wordt bepaald als het aantal dagen van de begindatum van ASP tot aan de definitieve einddatum.

De gemiddelde duur dat uitvallers met het slot hebben gereden bedraagt bij voorlopige indicatie 2,5 a 3 maanden.

Onderzoeksvraag 1.8**Wat is de gemiddelde duur tussen de oplegging van het alcoholslotprogramma en de feitelijke deelname aan het alcoholslotprogramma? Wat is hierbij het verschil tussen man/vrouw?**

Gemiddeld duurt het 104 dagen na oplegging van het alcoholslotprogramma voordat de betrokkene daadwerkelijk rond rijdt met een alcoholslot (en dus feitelijke deelneemt/start aan het alcoholslotprogramma). Bij vrouwen is de gemiddelde duur enigszins korter dan bij mannen, namelijk 99 dagen bij vrouwen ten opzichte van 104 dagen bij mannen.

Onderzoeksvraag 1.9**Hoeveel personen hebben een onderzoek naar geschiktheid opgelegd gekregen? Hoeveel deelnemers waren ongeschikt/geschikt?**

Vanaf 1 december 2011 tot en met 30 november 2013 zijn er 4.671 geschiktheids-onderzoeken opgelegd. In onderstaande tabel zijn de resultaten hiervan weergegeven:

Resultaat opgelegde geschiktheidsonderzoek*					
	dec '11 t/m feb '12	mrt '12 t/m mei '12	jun '12 t/m aug '12	sept '12 t/m nov '12	TOTAAL
Status onbekend	8	15	31	37	91
Niet verschenen	36	15	39	21	111
Niet meewerken / niet betaald	277	226	261	207	971
Ongeschikt	647	685	674	584	2.590
Niet ongeschikt	202	236	188	89	715
Geschikt	21	19	41	24	105
TOTAAL	1.191	1.196	1.234	962	4.583

Tabel D1-2: resultaat opgelegde geschiktheidsonderzoeken

Toelichting verklaring verschil tussen aantal opleggingen en aantal resultaten van de onderzoeken: bij het CBR worden de gegevens uitgedraaid op basis van 'datum besluit'. Dit betekent dat de aantallen kunnen verschillen wanneer de gegevens in verschillende weken worden gehaald uit het systeem. Een paar weken later kunnen er bijvoorbeeld extra besluiten zijn vastgelegd.

Onderzoeksvraag 1.10**Hoe verhoudt de daadwerkelijke instroom in het alcoholslotprogramma zich tot de instroomprognose van het CBR en IenM?**

Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft onderzoek laten uitvoeren naar het aantal potentiële deelnemers voor de maatregelen alcoholslotprogramma, Onderzoek Alcohol, EMA en LEMA vanaf de invoering van het alcoholslotprogramma. Het AEF-rapport³ maakt onderscheid naar 3 scenario's ten aanzien van het percentage mededelingswaardige delicten wat aan het CBR wordt gemeld:

- A. Scenario 1: 70% (mededelingenstroom blijft gelijk);
- B. Scenario 2: 85% (mededelingenstroom verbetert);
- C. Scenario 3: 100% (optimalisatie mededelingenstroom).

Binnen een scenario maakt het AEF-rapport onderscheid naar 3 varianten ten aanzien van het percentage daadwerkelijk gestarte maatregel ten opzichte van het aantal opgelegde maatregelen:

- 1. Variant laag (10% neem daadwerkelijk deel);
- 2. Variant midden: (20% neemt daadwerkelijk deel);
- 3. Variant hoog (30% neem daadwerkelijk deel).

Het gehanteerde uitgangspunt is scenario 1, variant 2. Aan dit uitgangspunt is een verwacht aantal potentiële deelnemers van 12.000 gekoppeld.

³ Zie link: <http://swov.m17.mailplus.nl/archief/ mailing-26583.html>

Rekening houdend met een deel van de overtreders dat niet start met de opgelegde maatregel, met een deel dat tijdens de maatregel uitvalt en met een deel van de deelnemers waarvan het programma wordt verlengd, leidde dit tot de volgende verwachte jaarlijkse deelnemersaantallen⁴:

	Aantal potentiële deelnemers ASP	Besluiten ASP		Daadwerkelijke deelnemers	
		Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
Verwacht per jaar	12.000	8.250	70 %	1.650	20 %
Daadwerkelijk, 1-12-11 t/m 30-11-12	6.560	4.177	64%	1.496	36%

Tabel 3-5 verwachte en daadwerkelijke jaarlijkse deelnemersaantallen en -percentages van het alcoholslotprogramma

Uit de data en statistieken van het CBR is gebleken dat vanaf 1 december 2011 tot en met 30 november 2012 er 4.177 besluiten tot oplegging van het alcoholslotprogramma zijn genomen. In dezelfde periode zijn er 1.496 personen die in bezit zijn van een rijbewijs met code 103 (en dus ook een alcoholslot in de voertuig hebben). In vergelijking met de instroomprognoses liggen deze aantallen lager dan was geschat.

⁴ bron: rapportage Anderson Eiffers Felix: "Alcoholovertredingen en maatregelen - ontwikkeling van een prognose voor de instroom in alcoholmaatregelen CBR", 7 februari 2011.

D.2 Beweegredenen wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 2.1

Wat waren de beweegredenen tot wel/geen deelname aan het alcoholslotprogramma?

De meeste voorkomende redenen om deel te nemen aan het alcoholslotprogramma zijn:

- om het rijbewijs te kunnen behouden, omdat dit benodigd is voor het werk;
- om automobiel te kunnen blijven;
- vanwege het feit dat de maatregel is opgelegd.

Er zijn ook betrokkenen die hebben gekozen (nog) niet deel te nemen aan het alcoholslotprogramma. De meeste voorkomende redenen hiervoor waren:

- de hoge kosten die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt;
- de betrokkene is nog in afwachting van de uitkomst van de strafrechtelijke procedure of de uitkomst van het bezwaar of beroep tegen het besluit van het CBR dat is ingediend;
- de betrokkene heeft geen eigen auto;
- de betrokkene heeft gekozen voor een ander vervoermiddel.

Van de 33 burgerbrieven die zijn binnengekomen bij het Ministerie van IenM geeft circa de helft van de briefschrijvers aan dat de kosten die aan het alcoholslotprogramma verbonden zijn te hoog zijn en heeft het over een buitenproportionele maatregel of over een maatregel met een rechtsongelijkheid naar financiële draagkracht.

Onderzoeksvraag 2.2

Wat waren veel voorkomende redenen van deelnemers om (nog) niet betalingstermijnen van het CBR te betalen, (nog) niet aan motivatieprogramma mee te doen, slot (nog) niet in te bouwen, rijbewijs (nog) niet in te leveren, rijbewijs (nog) niet op te halen?

Door een strafrechtelijke rijontzegging (of in afwachting op de uitspraak van de strafrechtelijke procedure) kunnen betrokkenen nog niet starten aan het alcoholslotprogramma. Dit kan pas na teruggave van het rijbewijs. Betrokkenen dienen echter wel alvast te betalen voor het besluit en het opleggen van de maatregel.

Onderzoeksvraag 2.3

Hoeveel deelnemers zijn vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma? Wat was de gemiddelde duur van deelname aan het alcoholslotprogramma voor deze uitvallers? Wat is hierbij de verhouding man/vrouw en de verdeling in leeftijdscategorieën? Wat waren de beweegredenen hiervoor?

Vanaf 1 december 2011 tot en met 30 november 2012 zijn er in totaal 137 deelnemers vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma. Hiervan is 96% man en 4% vrouw. Kijkende naar de onderverdeling in leeftijdscategorieën is 47% tussen de 18 en 29 jaar, 20% tussen de 30 en 39 jaar, 18% tussen de 40 en 49 jaar, 11% tussen de 50 en 59 jaar, en 4% 60 jaar en ouder. Zie verder onderzoeksvraag 1.7.

De merendeel van de uitvallers zijn vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma vanwege de wijziging in de regeling van het alcoholslotprogramma dat deelnemers in de AM-categorie (bromfietscertificaat) worden uitgesloten voor het alcoholslotprogramma en een EMA krijgen opgelegd. Deze wijziging geldt tevens voor deelnemers die woonachtig zijn in het buitenland. In totaal betreft dit 78% van

de uitvallers. Indien we deze groep uitsluiten, zijn in totaal 30 deelnemers vroegtijdig gestopt met het alcoholslotprogramma. De meeste uitvallers (40%) zijn uit het alcoholslotprogramma gezet vanwege hun blaasresultaat. Onderstaand is een overzicht opgenomen van alle redenen die geleid hebben tot een vroegtijdige beëindiging van het alcoholslotprogramma.

Redenen uitval uit het alcoholslotprogramma	Aantal
ASP succesvol afgerond	107
bezwaar of beroep gegrond verklaard	2
er is een verkeerd besluit genomen	1
betrokkene is uit het ASP gezet vanwege blaasresultaat	12
het kenteken van de auto is niet gekoppeld aan het slot zelf	5
betrokkene heeft rijontzegging en heeft ongeoorloofd met alcoholslot gereden	3
betrokkene is overleden	1
gereden zonder slot in de auto	1
termijn 2 is niet betaald (=betaling voor maatregel ASP)	3
fraude diverse ⁵	1
betrokkene heeft niet (tijdig) slot laten uitlezen	1
betrokkene is ongeschikt	0
Totaal	137

Tabel D2-1: redenen uitval uit het alcoholslotprogramma

Vijf jaar na het genomen besluit tot ongeldigverklaring van het rijbewijs en het opheffen van het alcoholslotprogramma kunnen deze uitvallers het rijbewijs opnieuw aanvragen. In de tussentijd kan men de ongeldigverklaring van het rijbewijs opheffen door weer mee te doen aan het alcoholslotprogramma.

⁵ zaken als ongeoorloofd dingen veranderen aan het slot: slot zelf uit/inbouwen, auto starten door aan te duwen, etc.

D.3 Gebruik van het alcoholslot

Onderzoeksvraag 3.1

Hoe vaak is het voorgekomen dat deelnemers niet hebben kunnen voldoen aan hun uitleesplicht en wat waren de redenen hiervoor?

Het is eenmaal voorgekomen dat een deelnemer niet heeft kunnen voldoen aan de uitleesplicht. Het niet kunnen voldoen aan de uitleesplicht heeft als gevolg gehad dat het alcoholslotprogramma is beëindigd voor de betreffende deelnemer. De betrokkene claimde de brieven waarin wordt opgeroepen tot uitlezing niet te hebben ontvangen vanwege een verhuizing en heeft bezwaar aangetekend tegen het besluit om het alcoholslotprogramma te beëindigen. Dat bezwaar is ongegrond verklaard omdat betrokkenen gedurende het traject van alcoholslotprogramma het CBR op de hoogte dienen te houden van eventuele nieuwe correspondentie/woonadressen.

Onderzoeksvraag 3.2

Hoe wordt het uitvoeren van een hertest door de deelnemers van het alcoholslotprogramma uitgevoerd? Stilstaand of rijdend?

Alle deelnemers die het vragenlijstonderzoek (29 respondenten) of die zijn geïnterviewd (7 deelnemers) voor de evaluatie geven aan de hertest rijdend uit te voeren.

Onderzoeksvraag 3.3

Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma het waarschuwingssignaal duidelijk voor het uitvoeren van een hertest?

Het gros van de deelnemers (24 van de 29 respondenten uit het vragenlijstonderzoek) vindt het waarschuwingssignaal duidelijk.

Onderzoeksvraag 3.4

Vinden de deelnemers van het alcoholslotprogramma de beschikbare tijd voldoende voor het uitvoeren van een hertest?

De meeste deelnemers (27 van de 29 respondenten uit het vragenlijstonderzoek) vinden de beschikbare tijd voldoende voor het uitvoeren van de hertest.

Onderzoeksvraag 3.5

Waren er voldoende mondstukjes verkrijgbaar/beschikbaar?

Ja, volgens de 7 deelnemers die zijn geïnterviewd zijn er voldoende mondstukjes beschikbaar.

Onderzoeksvraag 3.6

Hoeveel auto's, waarin het alcoholslot is ingebouwd, staan op naam van deelnemers en hoeveel op naam van derden?

Vanaf 1 december 2011 tot en met 30 november 2012 zijn er in totaal 1.277 auto's met een alcoholslot. 56% van de auto's staat op naam van de deelnemers en 44% op naam van derden.

Onderzoeksvraag 3.7

Wat waren belangrijke ervaringen van deelnemers bij het gebruik van het alcoholslot?

- over het algemeen vinden de deelnemers (17 van de 29 respondenten uit het vragenlijstonderzoek en 7 deelnemers die zijn geïnterviewd) dat het alcoholslot gemakkelijk te bedienen is. In de meeste gevallen wordt door de geïnterviewden aangegeven dat het in het begin even wennen was, maar na enige tijd raakten zij aan het gebruik van het slot gewend;
- de opwarmtijd in winterse perioden langer is dan normaal;

- door een aantal geïnterviewde deelnemers wordt het gebruik van het alcoholslot tijdens het rijden als onhandig en onveilig ervaren (gevaarlijk voor de rijveiligheid): extra handeling bij deelname in het verkeer;
- de meeste deelnemers die zijn geïnterviewd schrokken in het begin van de piep die het alcoholslot afgeeft, maar na enige tijd treedt gewenning op;
- een aantal deelnemers die zijn geïnterviewd ervaren dat het gebruik van mondwater⁶ e.d. (in de ochtend of na een bezoek bij de tandarts) invloed heeft op het blaasresultaat. Dit wordt door hen als vervelend ervaren;
- psychische gesteldheid speelt een rol bij gebruik van het alcoholslot bij enkele deelnemers die zijn geïnterviewd: angst om verkeerd te blazen en de gevolgen die eraan verbonden zijn.

Door 3 van de 33 schrijvers van brieven aan het Ministerie van Infrastructuur en Milieu is aangegeven dat het gebruik van het alcoholslot door hen ervaren wordt als een afleiding in het verkeer en gevaarlijk voor de rijvaardigheid. Dit is ook aangekaart in interviews met de deelnemers.

Ook is uit de enquête gebleken dat 11 van de 29 respondenten af en toe tot regelmatig storingen hebben ondervonden bij gebruik van het alcoholslot. Een aantal voorkomende storingen waren:

- Het slot vroeg iedere keer om te blazen terwijl dat al gebeurd was;
- Door een installatiefout gaf het slot telkens onnodige foutmeldingen;
- Het slot wilde niet opwarmen;
- De tekst op de display was onleesbaar.

Onderzoeksvraag 3.8

Zijn er problemen ervaren bij gebruik van een motorrijtuig met een alcoholslot door een ander dan de deelnemer?

Bij gebruik van het alcoholslot door derden zijn de meningen/ervaringen verdeeld. 14 van de 29 respondenten van het vragenlijstonderzoek hebben aangegeven dat het alcoholslot ook in gebruik wordt genomen door derden (bijvoorbeeld de partner). Er waren gevallen waar gebruik door derden geen problemen opleverde, maar ook situaties waar dat wel het geval was (zoals een partner die astma heeft of de zenuwen die opspelen bij gebruik van het alcoholslot).

⁶ Indien er binnen een paar minuten na gebruik van mondwater geblazen wordt, kan dit volgens wetenschappelijk onderzoek inderdaad effect hebben op de uitslag van de ademtester. Het effect hangt wel af van het percentage alcohol in het mondwater (Modell et al, JAMA December 22/29 1993 vol 270 No.24, Breath Alcohol Values Following Mouthwash Use).

D.4 Misbruik van het alcoholslot

Onderzoeksvraag 4.1

Wat zijn de ervaringen van erkenninghouder installateurs en deelnemers met pogingen tot manipulatie? Hoeveel meldingen van pogingen tot manipulatie zijn er door erkenninghouder installateurs gedaan? (manipulatie: misleiding van het slot lukt of poging faalt)

Onderzoeksvraag 4.2

Welke typen manipulatie zijn geconstateerd door de RDW? En hoe vaak? Wat waren de ervaringen van de RDW hiermee?

Door de RDW worden er verschillende soorten onregelmatigheden onderscheiden:

- A. *onregelmatigheden met betrekking tot de bedrading*: eenmaal is geconstateerd dat de bedrading niet geïsoleerd was;
- B. *onregelmatigheden met betrekking tot behuizing*: geen onregelmatigheden geconstateerd;
- C. *onregelmatigheden met betrekking tot aansluitpunten*: eenmaal geconstateerd dat de aansluitpunten niet volgens inbouwvoorschriften waren ingebouwd;
- D. *onregelmatigheden met betrekking tot de software*: in 10 gevallen was het uitlezen van het alcoholslot niet mogelijk en vier keer is manipulatie van software geconstateerd;
- E. *onregelmatigheden met betrekking tot de verzegeling*: is in totaal zeven keer geconstateerd. In twee gevallen was het alcoholslot onvolledig verzegeld, in drie gevallen was de verzegeling niet volgens inbouwvoorschriften, en in de overige 2 gevallen was de verzegeling beschadigd.

De onregelmatigheid "niet mogelijk het slot uit te lezen" heeft betrekking op incidenten in de dataketen en de oorzaak ligt hier niet bij de deelnemer. De overige zijn wel direct te herleiden naar de deelnemer. Het kan voorkomen dat er meerdere onregelmatigheden bij een deelnemer worden geregistreerd.

Een melding van een manipulatie door een installateur leidt in alle gevallen tot een steekproefcontrole door de RDW. Analyse op bevindingen/aandachtspunten tijdens steekproefcontrole dient nog plaats te vinden door de RDW.

Onderzoeksvraag 4.3

Hoeveel overtredingen van niet-meewerken (artikel 160, lid 6 WVV1994) zijn geconstateerd door de politie? Hoe vaak is een niet-werkend alcoholslot geconstateerd door de politie (artikel 9, lid 9, onder b)?

Overtredingen van niet-meewerken is één keer geconstateerd (1 beschikking artikel 160, lid 6 WVV 1994 opgemaakt). Voor het rijden in een motorrijtuig terwijl deze is voorzien van niet-werkend alcoholslot zijn ook geen mededelingen en proces verbaalen opgesteld.

Onderzoeksvraag 4.4

Hoe vaak hebben gevallen van overtreding artikel 9 geleid tot strafrechtelijk optreden? (specifiek: artikel 9, lid 9, onder a (motorrijtuig niet voorzien van alcoholslot), artikel 9, lid 9, onder b (motorrijtuig niet voorzien van werkend alcoholslot), artikel 9, lid 9, onder c (wel alcoholslot, maar kenteken in alcoholregister is niet aan hem gekoppeld), artikel 9, lid 9, onder d (een ander dan de bestuurder heeft geblazen))

Vanaf 1 december 2011 tot en met 30 november 2012 is er één proces verbaal opgemaakt omdat het motorrijtuig niet voorzien was van een alcoholslot. Van de overige gevallen (motorrijtuig niet voorzien van een werkend alcoholslot, voertuig heeft wel een alcoholslot maar het kenteken was niet aan hem gekoppeld en een ander dan de bestuurder heeft geblazen), zijn nog geen processen-verbaal opgemaakt.

D.5 Procedures van het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 5.1

Hoe is de werking van de systematiek rond de beëindiging van het alcoholslotprogramma en het verkrijgen van een rijbewijs zonder codering alcoholslotprogramma ervaren?

Omdat de tussentijdse analyse van de evaluatie heeft plaatsgevonden over de eerste jaar na invoering van het alcoholslotprogramma, en de minimale duur van het alcoholslotprogramma 2 jaar is, kan deze onderzoeksvraag nog niet worden beantwoord.

Onderzoeksvraag 5.2

Kan het CBR uit de voeten met de contra-indicaties, zoals beschreven in de ministeriële regeling⁷? Missen er contra-indicaties?

Er zijn (nog) geen contra-indicaties voorgevallen. Er is één lopende zaak waarbij gekeken wordt naar de medische conditie van een deelnemer.

Onderzoeksvraag 5.3

Zijn er problemen ervaren door de deelnemers bij het betalen van facturen aan het CBR en de erkenninghouders producent? Zo ja, welke? Hebben CBR en erkenninghouders producent hierbij problemen ervaren? Zo ja, welke?

Enkele problemen/aandachtspunten ervaren door het CBR;

- Niet tijdig betalen door deelnemers waardoor een incassobureau ingeschakeld is;
- Een deelnemer moet altijd de kosten voor P1 betalen (besluit na mededeling). Als het besluit echter wordt teruggedraaid of veranderd, moet het gehele overgemaakte bedrag worden teruggestort. Het P1-bedrag kan niet worden meegenomen naar een nieuwe maatregel. Dit leidt tot extra handelingen en administratie.

Enkele problemen/aandachtspunten ervaren door deelnemers:

- Het betalingskenmerk dat is opgenomen in de brief van het CBR werd vaak door deelnemers gezien als acceptgironummer, wat problemen veroorzaakte in de afhandeling van de betalingen. Dit is inmiddels opgelost bij het CBR.
- De kosten zijn hoog. Een aantal vraagt om een betalingsregeling. Deze wordt echter alleen aangeboden bij de 'speciale' gevallen, zoals deelnemers die een schuldsanering hebben.

⁷ artikel 18: Betrokkene komt niet in aanmerking voor het alcoholslotprogramma indien:

a. hij de afgelopen vijf jaar aan het alcoholslotprogramma heeft deelgenomen, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;

b. hij zich de afgelopen vijf jaar heeft moeten onderwerpen aan een onderzoek naar de geschiktheid, tenzij de doorverwijzing naar het alcoholslotprogramma plaatsvindt op basis van de uitslag van het ingevolge artikel 23, eerste lid, opgelegde onderzoek;

c. hij naar het oordeel van een medisch deskundige lijdt aan een ernstige psychiatrische stoornis of dementie, dan wel aan een langdurige lichamelijke stoornis die deelname onmogelijk maakt;

d. dat het bij de politie bekend is dat hij regelmatig drogerende stoffen, anders dan alcohol, gebruikt;

e. hij uitsluitend de beschikking had over een rijbewijs voor de categorie A, het rijbewijs voor de categorie AM niet meegerekend, of

f. hij beschikt over een door het daartoe bevoegde gezag in Nederland afgegeven rijbewijs, maar op het moment van het nemen van het besluit, bedoeld in artikel 131, eerste lid, onderdeel b, van de wet niet in Nederland woonachtig is;

g. de overtreding waarop de mededeling is gebaseerd, is begaan als bestuurder van een motorrijtuig van de categorie AM.

Enkele problemen/aandachtspunten ervaren door de producent:

- In eerste instantie was de contractdatum de datum waarop geld werd geïnd van de rekening van de deelnemer. Vaak bleek dat er (nog) geen geld op de rekening was waardoor betalingen te laat binnen waren. Dit is opgelost door aan de deelnemer te vragen op welke dag van de maand de producent mag incasseren. Dit werkt veel beter volgens de producent;
- De wens is er nu ook om software aan te schaffen voor het factureren.

Onderzoeksvraag 5.4

Ervaren deelnemers, het feit dat de eerste beslissing tot verlenging niet aan de bestuursrechter kan worden voorgelegd, als problematisch? Hoe ervaren deelnemers overige aspecten van de procedure rond verlenging van het alcoholslotprogramma?

Omdat de tussentijdse analyse van de evaluatie heeft plaatsgevonden over de eerste jaar na invoering van het alcoholslotprogramma, en de minimale duur van het alcoholslotprogramma 2 jaar is, kan deze onderzoeksvraag nog niet worden beantwoord.

Onderzoeksvraag 5.5

Wat vinden de deelnemers van de duur van het alcoholslotprogramma?

Onder de zeven deelnemers die zijn geïnterviewd wordt de duur van het alcoholslotprogramma ervaren als lang. Wel wordt door de deelnemers opgemerkt dat het alcoholslotprogramma een juiste correctieve maatregel kan zijn voor recidivisten, maar te zwaar en te lang is voor deelnemers die voor een eerste maal in overtreding zijn geweest.

In de burgerbrieven die zijn binnen gekomen bij het ministerie van IenM wordt door de brieverschrijvers verwoord wat zij van het alcoholslotprogramma vinden. Hierin melden zij (ongeveer één vijfde van de schrijvers van een burgerbrief) dat ze de duur van het alcoholslotprogramma te lang vinden. Dit wordt in de burgerbrieven genoemd in combinatie met de kosten die eraan verbonden zijn, de noodzaak tot beschikken over een auto en stigmatiserende uitstraling van het alcoholslot.

Onderzoeksvraag 5.6

Hebben de deelnemers nadelige gevolgen van het alcoholslotprogramma ervaren doordat het rijbewijs van categorie C (vrachtwagen) of D (auto-bus) ongeldig is verklaard?

Enkele deelnemers hebben in het vragenlijstonderzoek aangegeven dat het rijden met een aanhangwagen (voor werk) of caravan (voor vakantie) niet meer mogelijk is en dit als belemmering wordt ervaren. Zij geven aan dat zij de relatie niet direct zien waarom niet met een aanhangwagen of caravan mag worden gereden wanneer er een alcoholslot in de auto is ingebouwd. Wel mag ook als er een alcoholslot is ingebouwd conform de regels voor het B-rijbewijs gereden worden met een aanhangwagen tot 750 kilo. Ook is uit brieven van burgers aan het ministerie van Infrastructuur en Milieu gebleken dat vrachtwagenchauffeurs die het alcoholslotprogramma opgelegd hebben gekregen niet meer kun beroep kunnen uitoefenen en hierdoor hun baan verliezen.

Onderzoeksvraag 5.7

Wat zijn de ervaringen met het werken met de beslisregel voor het vaststellen van het regime van het alcoholgebruik voor het alcoholslot? (toelichting: die eventueel kan leiden tot een ander uitleesregime, uit programma zetten of verlenging)

De eerste periode van zes maanden moet het alcoholslot in principe om de 46 dagen uitgelezen worden. Indien de deelnemer zich houdt aan de spelregels kan na zes maanden door het CBR worden bepaald om dit te verlagen naar 92 dagen. Dit wordt ook wel het uitleesregime genoemd. Alle deelnemers starten in het zware regime, ofwel uitlezen om de 46 dagen. Het regime wordt na de eerste 6 maanden opnieuw beoordeeld en bepaald of een deelnemer in de zware regime blijft of in de lichte terecht komt. Omdat er nog niet veel deelnemers zijn waar deze herbeoordeling heeft plaats gevonden, wordt de beantwoording van deze vraag meegenomen in de volgende fase van de evaluatie.

D.6 Motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 6.1

Hoe hebben de deelnemers het motivatieprogramma van het alcoholslotprogramma ervaren?

Over het algemeen zijn deelnemers tevreden over de geboden begeleiding door de trainers van het motivatieprogramma. Voor deelnemers is het prettig om persoonlijk contact te hebben. De ondersteunende insteek van het programma en het ontbreken van het oordeel van de trainers wordt zeer gewaardeerd door deelnemers. Inhoudelijk is de kanttekening door deelnemers geplaatst dat deze training eerder in het programma van het alcoholslot had moeten plaatsvinden, omdat gedurende de eerste dagdeel allerhande procedures en spelregels worden besproken, terwijl er ook personen aanwezig zijn die al geruime tijd met een alcoholslot rondrijden: eerst het motivatieprogramma volgen, dan rijden met een alcoholslot.

Onderzoeksvraag 6.2

Werkt de vormgeving van het motivatieprogramma naar tevredenheid (volgens deelnemers en trainers van het motivatieprogramma)? Worden er zaken gemist? Is er behoefte aan individuele gesprekken?

Volgens trainers: De verdeling van de inhoud en de opbouw van de training wordt door de trainers als redelijk goed ervaren. Trainers ervaren het programma wel als een erg vol programma. Met name de eerste dag hebben trainers veel moeite het volledige programma te doorlopen. Enerzijds komt dit door de vragen die er leven bij de deelnemers en dat het programma het eerste contactmoment tussen deelnemers en vertegenwoordiger van het alcoholslotprogramma is. Anderzijds lijkt de tijdsplanning van het programma van de eerste dag erg krap en is er weinig ruimte voor onvoorziene omstandigheden. Deelnemers zijn over het algemeen tevreden en krijgen goed de mogelijkheid om hun eigen ervaringen met alcoholgebruik te delen.

Volgens deelnemers: De inhoud en opzet van het motivatieprogramma bleek voor veel deelnemers mee te vallen. Veel deelnemers geven aan niets gemist te hebben in het motivatieprogramma. Een aandachtspunt in het praktijkboek dat enigszins is achterhaald en alleen situaties naar voren haalt van vóór de invoering van het alcoholslotprogramma. Enkelen zouden graag meer aandacht in het programma willen hebben over de werking van het alcoholslot (bijv. technische uitleg door de producent) en meer inzicht willen krijgen in de totale kosten van de maatregel. Ook willen deelnemers graag meer informatie over waar ze met welke vragen terecht kunnen en wie nu welk bevoegdheden/taken heeft. Deelnemers hadden ook verwacht dat er aandacht besteed zou worden aan de gevolgen/situaties 'rijden onder invloed', ofwel de gevolgen (intermenselijk maar ook juridisch) van ongevallen waarbij alcohol in het spel is. Dit is echter geen onderdeel van het motivatieprogramma.

Over het algemeen is er (nog) geen behoefte geweest bij deelnemers voor individuele gesprekken. Deelnemers benaderen trainers individueel indien gewenst. De taalbarrière bij enkele deelnemers is een zorgpunt. Indien deelnemers problemen hebben met de Nederlandse taal is gebleken dat zij worden geholpen door burens of door hulp thuis. Trainers proberen hierbij te helpen door veelal beeldend uit te leggen. Echter werkt dit wel vertragend. Indien een deelnemer de taal niet of niet voldoende beheerst kan er een nieuw individueel traject gestart worden, mits dit van tevoren is gesignaleerd of door deelnemer duidelijk is gemaakt. Nu wordt veel visueel gewerkt in de training om het zo goed mogelijk uit te leggen aan mensen. Daarnaast krijgen mensen die de taal niet machtig zijn hulp van het thuisfront of van andere deelnemers. Toch blijft dit een zorgpunt als het gaat om bijv. de spelregels.

Inmiddels is het eerste traject voor anderstaligen geweest en zijn er meerdere gepland. Zowel de trainers van het motivatieprogramma als ook het CBR letten wel erg op taal, en zullen het onderwerp met de betrokkene bespreekbaar maken als ze een taalbarrière vermoeden.

Onderzoeksvraag 6.3

Wat zijn de ervaringen van de trainers van het motivatieprogramma met de instructie/opleiding van het CBR?

De trainers van het motivatieprogramma hebben in samenwerking met het CBR de cursus opgesteld voor trainers. Er kon voldoende eigen input vanuit de trainers worden gegeven voor de training van het CBR. In het begin had men (nog) geen ervaring met de motivatieprogramma en de maatregel (het was voor eenieder nieuw). Dit maakte de eerste trainingen lastig. Na een aantal cursussen kunnen 'nieuwe' trainers ook eerst meelopen en meekijken met een training voordat ze deze zelf moeten geven. Gedurende de trainingen zijn accenten tijdens de opleiding anders gelegd aan de hand van de behoefte van de trainers. Bijvoorbeeld in de eerste trainingen bleken de spelregels lastig te begrijpen, te doorgronden. In de opvolgende instructies voor de trainers is hier meer aandacht aan besteed. Een aandachtspunt is dat er wellicht meer aandacht aan de techniek van het slot (gebruik van het slot, hoe deelnemers het beste met het slot om kunnen gaan) besteed mag worden richting de trainers in opleiding.

D.7 Ervaringen installatie/uitbouw/uitlezen van het alcoholslot

Onderzoeksvraag 7.1

Zijn deelnemers tevreden met de beschikbare keuze in alcoholsloten (type, merk)? Hoe is hun keuze bevallen?

De deelnemers zijn niet tevreden, omdat er één producent is en geen keuze in alcoholsloten. Ze missen concurrentie in de levering van alcoholsloten. Zij verwachten dat concurrentie zich zal doorvertalen in lagere kosten voor een alcoholslot.

Onderzoeksvraag 7.2

Hebben zich bij de installatie van het alcoholslot problemen voorgedaan bij de installatie, de uitbouw of bij het uitlezen van het AS? Zo ja, welke problemen zijn dat?

Het inbouwen van het alcoholslot is bij de meeste deelnemers gemakkelijk verlopen. Bij een enkeling (3 van de 29 deelnemers aan de enquête) bleek het slot defect te zijn of was het slot foutief ingebouwd.

Het uitlezen van het alcoholslot gebeurt volgens de merendeel van de deelnemers snel. Gemiddeld duurt het tussen 15 tot 30 minuten voor het uitlezen van het alcoholslot. De belangrijkste en meest voorkomende problemen waar deelnemers tegen aan zijn gelopen zijn:

- het uitlezen inclusief de reistijd. Dit legt een behoorlijk beslag op je dagbesteding en vergt veel verlofuren voor het uitlezen van het slot omdat dit regelmatig moet plaatsvinden;
- het is lastig dat je voor de installatie zelf niet naar het inbouwstation mag rijden en ook niet terug mag rijden omdat het slot eerst moet worden ingebouwd voordat je je rijbewijs kan aanvragen. Na inbouw van het slot bezitten de deelnemers nog geen geldig rijbewijs.

Uit de burgerbrieven die zijn binnengekomen bij het Ministerie van IenM heeft ongeveer 20% van de 33 schrijvers aangegeven dat deze persoon zijn baan kwijt (kan) raken door het opgelegde alcoholslot. Tweemaal (van de 33) is concreet benoemd dat de werknemer niet instemt met de inbouw van het alcoholslot in een ander voertuig dan een vrachtauto. Het gevolg hiervan is geweest dat de betrokkenen hun baan hebben verloren.

Onderzoeksvraag 7.3

Heeft de deelnemer problemen ervaren bij de inbouw van het alcoholslot als de inbouw in een ander voertuig dan het eigen motorvoertuig heeft plaatsgevonden?

Op dit moment is er nog onvoldoende informatie om hier iets over te zeggen.

Onderzoeksvraag 7.4

Zijn er problemen opgetreden bij APK-keuring van auto's met een alcoholslot, bijvoorbeeld bij het geven van de overbruggingscode aan de garage?

Nee, de deelnemer kan bij de producent een garagecode aanvragen die wordt afgegeven aan de garage die de keuring uitvoert. Met deze garagecode wordt het alcoholslot tijdelijk uitgeschakeld.

Onderzoeksvraag 7.5

Welke verzoeken zijn er door installateurs gedaan bij de producenten? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?

Enkele verzoeken die door de installateur zijn gedaan bij de producent:

- Vaak wordt een verkeerde houder van het slot aangeleverd door de producent. De installateur heeft het verzoek gedaan voor aanlevering van een universele houder;
- Aanlevering van de map met informatie voor installateurs (stappenplan, werkwijze, oplossen van problemen). Deze is later beschikbaar gesteld, echter wordt deze niet actief verspreid.

Onderzoeksvraag 7.6

Welke verzoeken zijn er door deelnemers gedaan bij de installateurs? Waren deze mogelijk in te willigen? Passen ze bij de regels? Hoe zijn de verzoeken afgehandeld?

Enkele verzoeken die door de deelnemers bij de installateur zijn gedaan:

- Deelnemers verzoeken de installateur om het slot buiten het zicht (bijv. in het dashboardkastje) in te bouwen. De installateur mag hier niet mee instemmen, omdat het in het zicht moet worden ingebouwd. De deelnemer accepteert dit na de toelichting van de installateur;
- Deelnemers verzoeken de installateur ook een andere plek op het dashboard te kiezen voor de handset. Dit is echter niet mogelijk;
- In één specifiek geval had een deelnemer de installateur verzocht om een volumeverlaging van 1 liter naar 0,8 liter, maar dit kan alleen met een doktersverklaring. Deze had de betreffende deelnemer niet.

Onderzoeksvraag 7.7

Wat maakt de erkenningsregeling voor producenten en installateurs (on)aantrekkelijk?

Redenen waarom de erkenningsregeling lastig is volgens de producent:

- De regels rondom de privacy zijn zeer complex en vergen een grote inspanning;
- De vertaalslag van de data naar de RDW dient universeel te zijn en vergt grote inspanning.

Onderzoeksvraag 7.8

Bestaat er tevredenheid bij de deelnemers over landelijke dekking installateurs?

De meeste deelnemers zijn tevreden over de landelijke dekking van installateurs. Voor sommige deelnemers levert het echter nog een aanzienlijke reistijd op. Aan het netwerk van installateurs is een continu proces waaraan wordt gewerkt door de producent. Er waren twee gevallen voorgekomen waarbij een installateur failliet was gegaan en waarbij de erkenning was ingetrokken. De deelnemers van deze twee installateurs zijn opgevangen door installateurs in de omgeving.

Onderzoeksvraag 7.9

Zijn er voldoende producenten en installateurs voor uitvoering van het programma? Indien onvoldoende, waar ligt dit aan?

Er zijn voldoende installateurs in die gebieden waar veel aanbod aan deelnemers is. Voor die gebieden waar minder aanbod is blijft het moeilijk een installateur te motiveren. De investeringen wegen dan niet op tegen de opbrengsten. Bovendien wordt er onvoldoende routine opgebouwd zodat de vaste vergoedingen voor werkzaamheden dan niet voldoen. Er wordt gestreefd om aan de minimum eis van onderlinge

afstand van 60 km te voldoen maar in sommige gebieden is dit nog niet het geval. De producent zit in dicht bevolkte regio's op dit moment op het dubbele aantal ten opzichte van het minimum om flexibel te kunnen plannen en wachttijden te voorkomen.

Onderzoeksvraag 7.10

Is er voldoende personele capaciteit om aan de vraag te kunnen voldoen?

De installateurs geven aan dat er voldoende capaciteit is. Het uitlezen kost nu minder tijd dan in het begin en kan nu vaak tussendoor. Het inbouwen kost echter meer tijd dan het uitlezen.

Onderzoeksvraag 7.11

Wat is het aantal onderhoudsbeurten van sloten (regulier en ongepland), en het aantal sloten die zijn vervangen? Wat waren de redenen voor het vervangen van de sloten?

Aantallen tot aan 1 december 2012:

- aantal onderhoudsbeurten op sloten regulier: 2.599
- aantal onderhoudsbeurten op sloten ongepland: 824
- aantal vervangingen van sloten: 38

Naast de reguliere uitlezingen (reguliere onderhoudsbeurten) kan het voorkomen dat deelnemers in bepaalde gevallen een extra keer het slot dienen uit te lezen. Dit zijn de ongeplande onderhoudsbeurten. Dit komt door het verkeerd gebruik van het alcoholslot door de deelnemer, bijvoorbeeld door het weigeren van hertesten of door een gespeculeerde manipulatie.

Een aantal gevallen waardoor een slot moest worden vervangen zijn (tot aan 1 december 2012):

- Klikgeluid in handset was niet hoorbaar meer;
- Softwaremelding bleef vragen om mondstuk;
- Blaastest was goed, toch startte de auto niet.

Onderzoeksvraag 7.12

Hoe heeft de deelnemer de afstand ervaren tussen de woning en het servicepunt waar het alcoholslot werd uitgelezen?

De meeste deelnemers waren hier tevreden over. Enkele deelnemers vonden de afstand naar de dichtstbijzijnde servicepunt ver. Dit heeft als gevolg gehad dat zij voor reguliere uitlezen inclusief reistijd veel tijd op een dag kwijt waren en hiervoor veel verlofuren moesten opnemen.

D.8 Informatievoorziening tijdens het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 8.1

Hoe is de beschikbaarheid en de kwaliteit van informatie over het alcoholslot ervaren door de deelnemers?

De meeste deelnemers die zijn geïnterviewd waren niet op de hoogte van de invoering van het alcoholslotprogramma en de gevolgen/verplichtingen die het met zich meebrengt. De deelnemers die wel wat gehoord hadden van het alcoholslotprogramma waren in de veronderstelling van deze maatregel bedoeld was voor personen die herhaalde malen zijn aangehouden voor rijden onder invloed, maar dat dit niet was bedoeld voor bestuurders bij wie voor het eerst deze overtreding was geconstateerd. Omdat het alcoholslotprogramma een ingrijpende maatregel is, vinden deze deelnemers dat er vóór de invoering meer publiciteit/inlichting over gegeven mocht worden. Ook de Nationale Ombudsman heeft bij minister Schultz van Haegen (Infrastructuur en Milieu) aangedrongen op meer voorlichting over het alcoholslotprogramma (De Nationale Ombudsman, Alex Brenninkmeijer, 15 mei 2012⁸). Hierop heeft de Minister in een brief aan de Nationale Ombudsman aangegeven welke vorm van communicatie heeft plaatsgevonden, te weten:

- een persbericht en nieuwsbericht op rijksoverheid.nl. Deze website heeft een bereik van 90.000 unieke bezoekers per dag en wordt overgenomen in diverse media;
- een uitgebreid dossier op rijksoverheid.nl;
- een landelijke plaatsing van een advertorial in huis-aan-huis bladen met een oplage van 8,1 miljoen;
- een speciale informatiefilm en foto's over het alcoholslotprogramma op rijksoverheid.nl;
- aandacht voor het alcoholslotprogramma in het programma 'Wegmisbruikers';
- communicatie vanuit de betrokken uitvoeringsorganisaties (OM/LPTV, Politie, CBR en RDW);
- een interview van het CBR in het Vakblad van de EVO.

Uit de burgerbrieven die zijn binnengekomen bij het Ministerie van IenM blijkt dat met name de groep schrijvers die door een overtreding op de brom/snorfiets het alcoholslotprogramma hebben opgelegd gekregen, aangeven niet geweten te hebben dat zij een alcoholslotprogramma opgelegd konden krijgen. Dit is ongeveer een derde van de 33 burgerbrieven. In ongeveer een kwart van de burgerbrieven staan vragen over het gebruik (veiligheid, mag iemand anders in het voertuig rijden, mag het in een voertuig van een ander).

Onderzoeksvraag 8.2

Was de informatievoorziening door het CBR, de trainers van het motivatieprogramma en de producent over het alcoholslotprogramma voldoende? Hoe wordt deze gewaardeerd door de deelnemers? (indien van toepassing ook de waardering van de informatievoorziening van het OM, de RDW en de politie)

Onderzoeksvraag 8.3

Hoe hebben de deelnemers de communicatie tussen hen en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producenten ervaren tijdens het alcoholslotprogramma? (indien van toepassing ook communicatie met de politie)

⁸ <http://www.allepersberichten.nl/persbericht/19993/1/Meer-voorlichting-over-alcoholslot/>

CBR

De informatie die door het CBR wordt uitgereikt wordt over het algemeen door de deelnemers als voldoende ervaren. Een aantal deelnemers hebben aangegeven dat er op enkele vlakken informatie ontbrak. Belangrijkste en meeste voorkomend zijn: meer informatie over het traject van het alcoholslotprogramma (financiën, inbouw, etc.), gebruik van moeilijke woorden zou minder mogen, betere uitleg over de consequenties wanneer je een test uitvoert in de proefperiode⁹ en meer nadruk op de eventuele invloed van het gebruik van mondwater en dergelijke producten op het alcoholslot. In ongeveer 10% van de 33 binnengekomen burgerbrieven is aangegeven dat er geen duidelijkheid is over de mate van verkeersveiligheid bij het bedienen van het slot tijdens het rijden of is aangegeven dat het rijden met het alcoholslot een te grote belasting is voor de rijtaak en voor gevaarlijke situaties zorgt.

De brieven die worden verstuurd door het CBR worden door alle geïnterviewde deelnemers beschouwd als star en negatief. Deelnemers hebben aangegeven dat gezien de zwaarte van de maatregel een meer persoonlijke benadering wel gewenst is.

Door een aantal deelnemers is aangegeven dat de helpdesk van het CBR vriendelijke medewerkers heeft maar dat deze medewerkers gebrek aan kennis hebben over het alcoholslotprogramma. De medewerkers moeten informatie inwinnen bij de back-office of maken een terugbelnotitie zodat een collega de beantwoording van de vraag kan overnemen. Uit de binnengekomen burgerbrieven bij het Ministerie van IenM heeft 1 (van de 33) schrijver concreet aangegeven dat het CBR niet wist of het slot in een vrachtauto kon worden ingebouwd. Een schrijver geeft aan te willen weten of hij met een alcoholslot in een landbouwvoertuig kan rijden. Circa 5 (van de 33) schrijvers hebben aangegeven suggestieve adviserende antwoorden te hebben gekregen van het CBR zoals: 'koop maar een oude auto'.

Installateurs/trainers van het motivatieprogramma

De verkregen informatie van installateurs is als prima ervaren. Contacten met de trainers verlopen soepel.

Producent

De informatiefolder van de producent wordt ervaren als prima en duidelijk. Enkele deelnemers hebben aangegeven dat de producent niet altijd goed bereikbaar is voor het kunnen vergaren van informatie of stellen van vragen.

Onderzoeksvraag 8.4

Welke vragen worden vaak gesteld aan het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs en de producent door de deelnemers? Konden deze beantwoord worden?

CBR

De meest gestelde vragen zijn:

- "Hoe kan het dat ik op een bromfiets ben aangehouden en toch een alcoholslotprogramma krijg?"
- "Wat zijn de totale kosten?"
- "Ik heb zelf geen auto: en nu?"
- "Ik heb geblazen. Wat zijn de consequenties van de foutieve hertest?"

⁹ De eerste 6 maanden van het alcoholslotprogramma wordt beschouwd als de "proefperiode". Ten aanzien van de initiële test mag in de eerste 6 maanden ongelimiteerd hoge blaastesten hebben (lees feitelijk 5 maanden want bij de vierde uitlezing met een interval van 46 dagen wordt het regiem bepaald voor het volgende termijn. Voor deze periode zit men standaard in het zware regiem = uitlezing om de 46 dagen). De auto kan immers toch niet stappen en de achterliggende gedachte is dat de deelnemer hiermee de werking en de begrenzing van het slot leert kennen. Voor wat betreft de hertest weigeren dan wel een te hoog promillage zijn de regels anders. Over de gehele periode (minimaal 2 jaar) mag dit niet meer dan 4 maal voorvallen.

- "Ik kan niet betalen: en nu?"
- "Wat gebeurt er na 5 jaar?"
- "Zijn er alternatieven?"
- "Hoe zit het met de samenwerking tussen verschillende partijen?"
- "Hoe werkt de samenloop met de strafrechtelijke procedure?"

Alle bovengenoemde vragen konden worden beantwoord door het CBR.

Trainers motivatieprogramma

Deelnemers hebben veel vragen en opmerkingen over de procedure, de werking van het slot, het opleggen van de maatregel, e.d. De volgende vragen komen vaak terug tijdens de training:

- Het uitlezen en de communicatie rondom het uitlezen van het alcoholslot;
- Rijden met het alcoholslot in het buitenland;
- Wanneer een zwaar en een licht regime;
- Betalingen en kosten van het alcoholslotprogramma;
- Verwachtingen;
- Gevolgen van een ongeldige blaastest;
- Foutieve start- of hertest door etenswaren o.i.d.;
- Communicatie in het algemeen met CBR en de producent;
- Het waarom van het opleggen van de maatregel;
- Spelregels;
- Hoe verhouden de verschillende partijen zich tot elkaar?

De meeste vragen konden voldoende beantwoord worden. Met vragen over kosten wordt terughoudend gereageerd. Hiervoor wordt verwezen naar het CBR en/of de producent.

Installateurs

De meest gestelde vraag door deelnemers aan de geïnterviewde installateur is: "Het slot is nu ingebouwd, hoe nu verder?". Installateurs hebben niet voldoende informatie over het gehele proces van het alcoholslotprogramma en moeten de deelnemers verwijzen naar het CBR.

Onderzoeksvraag 8.5

Wat zijn de ervaringen m.b.t. de contacten tussen de deelnemers en het CBR, de trainers van het motivatieprogramma, de installateurs, de producent en de gemeente? (hoe vaak, waarover, welke knelpunten, e.d.)

Ervaringen van het CBR met contact met de deelnemers

Deelnemers van het alcoholslotprogramma benaderen de helpdesk van het CBR regelmatig wanneer zij vragen/opmerkingen hebben over het programma. De meest voorkomende opmerkingen/klachten van deelnemers volgens het CBR zijn:

- De deelnemer is het niet eens met het resultaat (foutieve beoordeling van de uitlezing), wat frustratie oplevert bij de deelnemer;
- Bedenkingen over de werking van het slot: werkt het slot wel naar behoren;
- Klachten van ouders die het slot moeten inbouwen vanwege kinderen die op hun bromfiets met een te hoge promillage zijn aangehouden;
- Uitingen over disproportionaliteit van de gevolgen van de maatregel in relatie tot de overtreding (bijvoorbeeld het verliezen van hun baan door oplegging van het alcoholslotprogramma);
- Onbekendheid van het alcoholslotprogramma bij het brede publiek. Veel deelnemers hadden het idee dat het alcoholslotprogramma alleen zou gelden in geval van recidive of zware drinkers. Deelnemers plaatsen zich niet onder de categorie zware drinkers en hadden niet gedacht in aanmerking te komen voor het alcoholslotprogramma;

- Onbereikbaarheid van de externe partij die de afspraken voor het inbouwen en uitlezen inplant): problemen bij inplannen van inbouw/uitbouw/uitlezen;
- De maatregel wordt als verkeersonveilig gezien;
- Contact naar aanleiding van specifieke situaties (gestolen auto's, verblijf in buitenland, etc.).

Ervaringen van de trainers van het motivatieprogramma met contact met de deelnemers

Over het algemeen goed, er zijn geen meldingen van "spannende" of "onaangename" situaties. Het met elkaar praten en weten dat er mensen in dezelfde situatie verkeren, helpt de deelnemers in de acceptatie. Het respect gaat twee kanten op: van trainer naar deelnemer en andersom.

Ervaringen van de installateurs met contact met de deelnemers

Contact tussen installateurs en deelnemers verloopt prima. Soms boze en gefrustreerde reacties, bijvoorbeeld door het vergeten mee te nemen van de betalingsbevestiging (in dit geval kan de inbouw niet plaatsvinden).

Ervaringen van de gemeente met contact met de deelnemers

Er is onvoldoende informatie met betrekking tot contacten van deelnemers met de gemeenten. De gemeenten (in totaal 3 van de 8 benaderde gemeenten) die hun ervaringen hebben gedeeld geven aan dat het aanvragen van een rijbewijs met code 103 niet verschilt met andere rijbewijsaanvragen. Twee van de drie gemeenten geven aan dat het gedrag van de betrokkenen verschilt van andere klanten. In deze gevallen zijn de klanten meer timide en voelen zich beschaamd.

Onderzoeksvraag 8.6

In hoeverre is de invoering van het alcoholslotprogramma en de uitvoering ervan bekend bij de politie?

Het verkeershandhavingsteam is voldoende op de hoogte van het alcoholslotprogramma. De voorlichting van het CBR heeft hier ook aan bijgedragen. Algemene informatie wordt verspreid via de mail en geplaatst op kennisnet van de politie. Daarentegen zijn de basiseenheden over het algemeen niet voldoende op de hoogte.

Uit 1 van de 33 binnengekomen burgerbrieven is genoemd dat de verbaliserende agente achteraf heeft aangegeven dat zij niet de gevolgen van het verbaliseren wist en de gevolgen 'onredelijk en buitenproportioneel' noemde.

D.9 Samenwerking tussen de betrokken instanties

Onderzoeksvraag 9.1

Hoe is de samenwerking verlopen tussen CBR en de andere betrokken instanties?

Het CBR heeft voornamelijk contact met producent. In het begin was het lastig om elkaar te vinden, maar dit is gedurende het proces verbeterd. De partijen weten elkaar nu goed te vinden (meer interactie, directe contactpersonen aangewezen). Er is wel behoefte aan een structureel overleg. In het begin werd vaak op basis van ad hoc situaties afgestemd. Nu vindt er periodiek overleg plaats tussen CBR, RDW en de producent. Met de trainers van het motivatieprogramma zijn er korte lijnen en het CBR en de trainers weten elkaar snel te vinden indien benodigd.

Onderzoeksvraag 9.2

Hoe is de samenwerking verlopen tussen RDW en de andere betrokken instanties?

In het begin was het wel zoeken naar wie de contactpersonen waren bij de verschillende betrokken instanties. Hierover is overleg geweest om duidelijkheid te creëren. Nu is er periodiek overleg tussen de producent, CBR en RDW om belangrijke zaken te bespreken.

Onderzoeksvraag 9.3

Hoe is de samenwerking verlopen tussen de politie en de andere betrokken partijen?

Er is regelmatig telefonisch contact met het CBR met het verzoek om aanvullende gegevens wat betreft de opgestelde mededelingen. Dit verloopt naar wens. Het aantal onvoldoende mededelingen wordt door het CBR wel bekend gemaakt. Echter de redenen waarom de mededelingen als onvoldoende zijn beschouwd niet. Veelal gaat het om onvolledigheid van (antecedenten)gegevens of onduidelijkheid over de toedracht. Terugkoppeling op een regionaal niveau hiervan is zeer wenselijk, net zoals maandelijks informatie wordt verstuurd over de ongeldigverklaringen en schorsingen. Vanuit het OM wordt wel eens het verzoek om aanvullende gegevens gedaan. Samenwerking verloopt hierbij goed. Ook in dit geval zou terugkoppeling over geseponeerde zaken interessant zijn.

Onderzoeksvraag 9.4

Hoe is de samenwerking verlopen tussen de producenten, installateurs en RDW? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma? Hoe is de afstemming tussen RDW en installateurs verlopen met betrekking tot de informatievoorziening over het alcoholslotprogramma?

Producent

De communicatie tussen de RDW en de producent verloopt goed, mede door de opgedane contacten in de voorafgaande testperiode. Er zijn korte lijnen met de RDW. De communicatie tussen het CBR en de producent verliep in het begin enigszins lastig. Het duurde lang voordat de gevraagde informatie door het CBR werd verkregen. Nu er regulier overleg plaats vindt tussen CBR, RDW en de producent verloopt de communicatie beter en zijn de lijnen korter. Eventuele verbeterpunten worden met elkaar besproken. Dit regulier overleg werpt zijn vruchten af.

Installateurs

Volgens de geïnterviewde installateurs zijn er geen directe contactpersonen bij het RDW. Het is onduidelijk wie er gebeld moet worden in welke gevallen. De installa-

teurs hebben het gevoel van het kastje naar de muur gestuurd te worden. Ook de meldapplicatie van de RDW en de producent (waarbij iedere organisatie zijn eigen lay-out gebruikt) kunnen beter op elkaar worden afgestemd.

Onderzoeksvraag 9.5

Hoe zijn de contacten tussen OM en andere betrokken instanties ervaren? Waren deze voldoende aanwezig?

De samenwerking van het OM met het CBR en RDW (informatieverstrekking) verloopt in het algemeen prima. Met de politie is er korte lijn evenals met de landelijke projecthouder alcoholslotprogramma. Werkafspraken met betrekking tot het toezenden van rijbewijzen aan het CBR zijn toegenomen na invoering van het alcoholslotprogramma. Wat wellicht beter had gekund is de informatie per brief van het CBR aan de betrokkene, die nu zelf moet inschatten of hij kan gaan deelnemen aan alcoholslotprogramma omdat hij wellicht een onvoorwaardelijke rijontzegging krijgt. Die tekst zorgde voor veel boze telefoontjes omdat mensen met die informatie niet begrepen of zij kunnen deelnemen. Wanneer dit bericht als dreiging wordt ervaren door potentiële deelnemers, bestaat de kans dat een deel daarom niet deelneemt. Die brief had daarom beter inhoudelijk moeten worden afgestemd.

Samenwerking met het departement van Infrastructuur en Milieu verloopt in het algemeen goed. Een aandachtspunt hierbij is het betrekken van *alle* betrokken instanties indien er wijzigingen optreden of worden doorgevoerd in de regeling. Na de beslissing het alcoholslotprogramma met terugwerkende kracht in trekken door betrokkenen die het alcoholslotprogramma opgelegd hebben gekregen bij de AM-categorie of betrokkenen die woonachtig zijn in het buitenland (maar een Nederlands rijbewijs in bezit hebben), is het Openbaar Ministerie onvoldoende meegenomen in het traject. De wijzigingen in de regeling heeft tot gevolg gehad dat de beschikkingen ingetrokken moesten worden door het CBR (bestuursrechtelijk), maar het heeft ook gevolgen gehad voor het strafrecht. Bij de wijziging van de regeling had hier meer aandacht voor mogen zijn. Er kunnen zich namelijk situaties voordoen waarbij bromfietzers die een alcoholslotprogramma opgelegd hebben gekregen gekozen hebben hieraan niet deel te nemen, en als gevolg hiervan is het rijbewijs ingetrokken. Nu het alcoholslotprogramma voor hen wordt ingetrokken betekent ook dat de invordering van het rijbewijs ingetrokken die te worden, omdat men anders rijdt met een ongeldig rijbewijs (wat kan leiden tot een gevangenisstraf). Uiteindelijk zijn dergelijke zaken tijdig opgespoord.

Onderzoeksvraag 9.6

Hoe is de gegevensuitwisseling tussen de betrokken instanties onderling ervaren? Wat waren eventuele knelpunten bij de uitwisseling van gegevens?

CBR

Het proces van gegevensuitwisseling in de gehele keten (gegevensuitwisseling met de RDW over de uitlezingen) verloopt goed. Indien zich technische problemen voordoen, pakt de ICT-afdeling van het CBR dit op met de RDW.

RDW

Met het CBR is over het algemeen weinig contact. De uitlezingen gaan geautomatiseerd naar het CBR. Manipulaties (of dergelijke situaties) worden wel gemeld aan het CBR. Vanaf het begin loopt dit proces goed.

OM

Contacten met het CBR met betrekking tot het opsturen van rijbewijzen verlopen vlot.

Onderzoeksvraag 9.7

Hoe is de dossiervorming, coderingen in systeem, proces in de keten, e.d. verlopen?

CBR

De dossiervorming verloopt prima. Enkele aandachtspunten in het proces:

- Het uitlezen van gegevens uit het systeem, kan leiden tot een waarschuwing over bijvoorbeeld manipulatie. Uit de melding blijkt echter niet waarom er sprake is van manipulatie. Hierdoor is het onduidelijk welke vervolgstappen ondernomen moeten worden. Meer duidelijkheid over wat er is geconstateerd zou handig zijn. Hiervoor moet nu een apart rapport opgevraagd worden bij de RDW;
- De informatie uit de mededeling is niet altijd compleet. Hierdoor moet apart informatie opgevraagd worden bij de politie wat extra tijd kost.

RDW

De afhandeling vindt plaats door een vast team binnen de RDW. Hiervoor is een apart systeem ingericht voor het alcoholslotprogramma waardoor op een eenduidige manier dossiervorming plaatsvindt. Dossiers zullen nog worden aangevuld met ervaringen en bezoekverslagen van de steekproefcontroleurs.

OM

Feitcoderingen verlopen op dezelfde wijze als voor de invoering van het alcoholslotprogramma. Dat geeft geen problemen.

D.10 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het CBR

Onderzoeksvraag 10.1

Welke invloed heeft de invoering van het alcoholslotprogramma op de werklast van het CBR?

In zijn algemeenheid heeft het alcoholslotprogramma en het onbekende ervan enorme invloed gehad op de werklast van het CBR. Denk aan:

- Het beleid (nieuw product);
- De operatie en bedrijfsvoering (veel bezwaar/beroep tegen het alcoholslotprogramma)
- Afstemming met deelnemers;
- Afstemming met media;
- Klantenservice/helpdesk voor deelnemers;

Het opstellen van een besluit na mededeling duurt circa 10 minuten per besluit in geval van een eenvoudig besluit alcoholslotprogramma. De duur van de handeling is niet af- of toegenomen gedurende de tijd. Ten opzichte van bijvoorbeeld de LEMA of een EMA kost een eenvoudig besluit ASP meer tijd omdat hierbij ook het rijbewijs per direct ongeldig wordt verklaard.

Onderzoeksvraag 10.2

Wat zijn de gevolgen op de werklast van het CBR door de verlaagde instroompromillages EMA?

Door het verlagen van de instroompromillages, was de verwachting dat de werklast ten aanzien van EMA zou afnemen, omdat de EMA deels is vervangen door het alcoholslotprogramma. Uit de interviews met medewerkers van het CBR is gebleken dat zij in de praktijk ervaren dat het aantal EMA's redelijk constant is gebleven. De registratiedata van het CBR laten echter een afname van het aantal EMA's zien. Door de invoering van het alcoholslotprogramma (op de 'plek' van de oude EMA) is het totaal van EMA's teruggelopen, zoals verwacht. De instroom gerelateerd aan de nieuwe instroomcriteria loopt echter niet terug.

Onderzoeksvraag 10.3

Wat is de kwaliteit van de aangeleverde alcoholgerelateerde-mededelingen? Hoeveel alcoholgerelateerde-mededelingen zijn beschouwd als onvoldoende? Welke gevolgen heeft dit voor de werklast van de CBR?

Toelichting: indien een alcoholgerelateerde-mededeling als onvoldoende wordt beschouwd, leidt het niet tot een bestuursrechtelijk besluit.

Bijna alle mededelingen zijn 1-op-1 doorgestuurd. In sommige gevallen wordt aanvullende informatie bij de politie opgevraagd. Voor het alcoholslotprogramma is dit niet anders.

Onderzoeksvraag 10.4

Hoeveel bezwaar/beroep is tegen besluiten van het CBR tot oplegging alcoholslotprogramma aangetekend? Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?

Bezwaar/beroep tegen het besluit van het CBR tot oplegging van het alcoholslotprogramma komt vaak voor. Dit heeft een enorme invloed op de werklast:

- van de 4192 opleggingen zijn er 1054 bezwaren ingediend (25%), waarvan 802 het bezwaar juridisch is afgehandeld (796 niet in gelijk gesteld, 6 wel in gelijk gesteld);
- er zijn 160 in beroep gegaan (4%), waarvan 50 het beroep juridisch is afgehandeld (48 niet in gelijk gesteld, 2 wel in gelijk gesteld);

- en 7 in hoger beroep, waarvan 1 juridisch is afgehandeld (niet in gelijk gesteld).

Veelvoorkomende redenen voor bezwaar/beroep liggen met name in:

- De hoge kosten die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt;
- Het niet eens met de beslissing dat men het alcoholslotprogramma opgelegd heeft gekregen;
- De straf als 'te zwaar' zien in relatie tot het gepleegde feit.

Onderzoeksvraag 10.5

Hoeveel bezwaar en beroep zijn er aangetekend tegen tweede of volgende verlengingen. Wat waren de meest voorkomende redenen hiervoor? Wat waren de uitkomsten?

Het alcoholslotprogramma kan pas na twee en een half jaar voor een tweede keer verlengd worden. Omdat de tussentijdse analyse van de evaluatie heeft plaatsgevonden over de eerste jaar na invoering van het alcoholslotprogramma, kan deze onderzoeksvraag nog niet worden beantwoord.

D.11 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de RDW

Onderzoeksvraag 11.1

Wat is de ontwikkeling van de werklast van de RDW na invoering van het alcoholslotprogramma?

- Voor de administratieve activiteiten rondom het alcoholslotprogramma is er circa 1 fte benodigd. Omdat er geen extra capaciteit is ingezet, is er een tekort van circa 0,5 fte. Voor de steekproeven zijn er geen extra mensen ingezet. De steekproeven op alcoholsloten zijn opgenomen in de normale toezichtprocessen van de RDW met uitzondering van de manipulatiemelding. Deze melding genereert altijd een steekproef en heeft voorrang op alle toezichtprocessen bij de RDW;
- Bij de afdeling Rijbewijzen is de reguliere werklast beperkt toegenomen. Toch kosten incidenten of bijzondere situaties wel veel tijd.

Onderzoeksvraag 11.2

Hoeveel typegoedkeuringen zijn er verleend door de RDW? Hoeveel typegoedkeuringen geschorst? Hoeveel hiervan hebben geleid tot intrekking? Hoeveel typegoedkeuringen zijn (direct) ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor?

Er is één typegoedkeuring verleend. Er zijn geen typegoedkeuringen geschorst of ingetrokken.

Onderzoeksvraag 11.3

Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn er verleend door de RDW? Hoeveel erkenningen installateurs en erkenningen producenten zijn er niet verleend door de RDW? (hoeveel aanvragen zijn afgewezen door niet kunnen voldoen aan de eisen die zijn opgenomen in de Regeling erkenning alcoholslotprogramma) Wat waren de redenen hiervoor?

- Er is 1 erkenning producent verleend. Voor een erkenning producent zijn geen andere aanvragen ingediend. Er is op dit moment één producent;
- Er zijn 51 erkenningen installateurs verleend;
- Er zijn 20 erkenningen installateurs die (nog) niet zijn verleend. Dit is het totaal van vier kwartalen. Na het eerste jaar (peildatum 1 december 2012) is er nog 1 erkenningen installateur die nog niet verleend is. Voor de erkenningen installateurs zijn er geen aanvragen binnen gekomen die uiteindelijk niet zijn verleend. Een bedrijf kan pas een aanvraag indienen voor erkenning installateur wanneer van de producent het certificaat erkend technicus is ontvangen.

Onderzoeksvraag 11.4

Hoeveel (periodieke) controlebezoeken zijn er afgelegd bij erkenninghouders producenten en hoeveel zijn er afgelegd bij erkenninghouder installateurs? Wat waren de resultaten hiervan? *Toelichting: de producent wordt jaarlijks via een bedrijfsbezoek gecontroleerd. De installateur wordt steekproefsgewijs gecontroleerd en minimaal eenmaal per twee jaar met een bedrijfsbezoek. Afhankelijk hoe een installateur presteert zal er eerder een bedrijfsbezoek plaatsvinden (risico georiënteerd).*

Er zijn nog geen controlebezoeken afgelegd bij de producent en installateurs.

Onderzoeksvraag 11.5

Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn geschorst? Wat waren de redenen hiervoor? Hoeveel hiervan hebben geleid tot een intrekking?

Er zijn geen erkenningen producent en installateur die zijn geschorst.

Onderzoeksvraag 11.6

Hoeveel erkenningen producent en erkenningen installateur zijn ingetrokken? Wat waren de redenen hiervoor?

- er zijn geen erkenningen producent ingetrokken;
- er zijn 2 erkenningen installateur ingetrokken.

De redenen voor intrekking waren dat in één geval er geen ASP-technicus aanwezig was tijdens de steekproef en in het andere geval was het voertuig weggereden (onttrokken aan het toezicht).

Onderzoeksvraag 11.7

Hoeveel steekproefsgewijze keuringen van alcoholsloten zijn uitgevoerd door de RDW, en wat waren de resultaten hiervan?

In totaal zijn 137 steekproeven op alcoholsloten uitgevoerd: 124 sloten zijn goedgekeurd en 13 keer is de inbouw van het slot afgekeurd (9% van de steekproeven). In de derde periode is het aantal afgekeurde ingebouwde sloten enigszins opgelopen, zie onderstaande tabel.

Steekproefsgewijze controle					
	dec '11 t/m feb '12	mrt '12 t/m mei '12	jun '12 t/m aug '12	sept '12 t/m nov '12	TOTAAL
aantal steekproeven	3	16	66	52	137
aantal goedgekeurde sloten	3	15	56	50	124
aantal keer inbouw slot afgekeurd	0	1	10	2	13

Tabel D11-1: aantallen en resultaat steekproefsgewijze controle op alcoholsloten

Na ingrijpen van de RDW is het aantal afgekeurde sloten in de vierde periode weer terug gelopen. De meest voorkomende reden is dat de installateur de procedures niet gevolgd heeft. Op basis van de technische inbouw zijn er geen afkeuren gevallen. De afkeerpunten zijn dan ook allemaal procedureel.

Onderzoeksvraag 11.8

Was het nodig van de mobiele erkenning gebruik te maken en zo ja om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld? Toelichting: een mobiele erkenning is een mogelijkheid voor de producent om wanneer installateurs uitvallen, de werkzaamheden van de installateur over te nemen.

Het was niet benodigd gebruik te maken van een mobiele erkenning.

Onderzoeksvraag 11.9

Was het nodig van de noodvoorzieningen gebruik te maken en zo ja om welke reden en hoe werd e.e.a. geregeld? Toelichting: noodvoorzieningen worden getroffen indien een fabrikant failliet gaat en er een oplossing moet zijn voor de reeds ingebouwde sloten.

Het is niet benodigd geweest om gebruik te maken van noodvoorzieningen.

D.12 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van de politie

Onderzoeksvraag 12.1

Wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering alcoholslotprogramma? En wat is de ontwikkeling van de werklast door de invoering LEMA voor gevorderde bestuurders? (aantallen mededelingen & pvb's artikel 8 en 9, aantal mededelingen ex. 130 WVV1994, aantal beschikkingen artikel 160, lid 6 WVV1994)

Uit de interviews met de politieregio's is gebleken dat de invoering van het alcoholslotprogramma niet heeft geleid tot een verandering in de werklast. Het opstellen van alcoholgerelateerde mededelingen is door de invoering van het alcoholslotprogramma niet gewijzigd voor de politie. De politie vermeldt de hoogte van de geblazen promillage en het CBR bepaalt na het uitbrengen van de mededeling welke maatregel zal worden opgelegd. Uitbrengen van de nieuwe artikel 9 WVV1994 zaken¹⁰ door invoering van het alcoholslotprogramma is wel een aanvulling op de werkzaamheden van de politie. Deze gevallen zijn tot nu toe niet of nauwelijks voorgekomen. De invoering van de LEMA voor ervaren bestuurders heeft op jaarbasis geleid tot een stijging in het aantal mededelingen LEMA. Deze stijging is in de dagelijkse en reguliere werkzaamheden bij de politie niet merkbaar.

Onderzoeksvraag 12.2

Wat is het aantal alcoholgerelateerde mededelingen: LEMA, EMA, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid voor invoering van het alcoholslotprogramma? Wat is het aantal mededelingen LEMA, EMA, alcoholslotprogramma, onderzoek rijvaardigheid/geschiktheid na invoering van het alcoholslotprogramma? Voor hoeveel mededelingen zou zonder herziening van de wet geen mededeling zijn gedaan (aantal mededelingen ervaren bestuurders LEMA)?

Mededelingen VOOR invoering ASP						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (tm nov '11)
LEMA	-	-	157	775	830	764
EMA	9.321	8.921	10.825	8.198	7.315	7.068
onderzoek	5.146	4.996	5.533	4.598	4.399	4.206
Totaal	14.467	13.917	16.515	13.571	12.544	12.038

Tabel D12-1: mededelingen LEMA, EMA en onderzoek voor invoering van het alcoholslotprogramma

¹⁰ Het is degene die op grond van artikel 132c, eerste lid, onderdeel d, de feitelijke beschikking heeft gekregen over een rijbewijs waarop de bij ministeriële regeling vastgestelde codering voor deelname aan het alcoholslot is vermeld, verboden een motorrijtuig, niet zijnde een bromfiets, te besturen:

- dat niet is voorzien van een alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid,
- waarvan het kenteken in het in artikel 129a bedoelde register aan hem is gekoppeld, terwijl het motorrijtuig is voorzien van een niet-werkend alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid,
- waarin wel een alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid, is ingebouwd, maar waarvan het kenteken in het in artikel 129a bedoelde register niet aan hem is gekoppeld, of
- terwijl een ander dan de bestuurder heeft geblazen in het alcoholslot als bedoeld in artikel 132e, eerste lid, een en ander tot het tijdstip waarop hij na beëindiging van het alcoholslotprogramma overeenkomstig artikel 132d, eerste of derde lid, overeenkomstig de daarvoor bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde regels een rijbewijs zonder de voor deelname aan het alcoholslotprogramma vastgestelde codering heeft verkregen.

Mededelingen NA invoering ASP	dec '11	mrt '12	jun '12	sept '12	TOTAAL
	t/m feb '12	t/m mei '12	t/m aug '12	t/m nov '12	
LEMA	425	825	774	759	2.783
EMA	1.360	1.558	1.329	1.720	5.967
ASP	889	1.174	1.174	940	4.177
onderzoek	1.023	1.174	833	800	3.830
Totaal	3.697	4.731	4.110	4.219	16.757

Tabel D12-2: mededelingen LEMA, EMA en onderzoek na invoering van het alcoholslotprogramma

In bijlage A.2. is een schema opgenomen met de promillagegrenzen voor oplegging van de educatieve maatregelen met betrekking tot alcoholgerelateerde overtredingen voor en na invoering van het alcoholslotprogramma.

Het CBR kan geen gegevens leveren met onderscheid naar onderscheid naar beginnend en ervaren bestuurders. De vraag voor hoeveel mededelingen zonder herziening van de wet geen mededeling zou zijn gedaan (aantal mededelingen ervaren bestuurders LEMA) kan dus niet worden beantwoord. Wel is er een stijging te zien van het aantal mededelingen LEMA na invoering van het alcoholslotprogramma (ook na invoering van LEMA voor ervaren bestuurders) ten opzichte van de aantallen voor invoering van het alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 12.3

In hoeveel procent van de daarvoor in aanmerking komende strafverbalen is er een mededeling ex. artikel 130 opgemaakt?

In totaal zijn in de periode december 2011 t/m november 2012 6.560 proces verbalen opgemaakt die qua promillages in aanmerking komen voor het alcoholslotprogramma. De vergelijking is niet helemaal één op één te maken, maar grofweg betekent dit dat zo'n tweederde van de overtredingen die daarvoor qua promillage in aanmerking komen het alcoholslotprogramma krijgt opgelegd. Dat is iets lager dan de 70% die van tevoren werd geschat.

D.13 Handhaving op het alcoholslot

Onderzoeksvraag 13.1

Kan politie zien of er een werkend alcoholslot in het motorrijtuig zit? Maakt de politie gebruik van de bevoegdheid de betrokkene in het alcoholslot te laten blazen, voor het vaststellen of er een werkend alcoholslot in het motorrijtuig zit?

In de praktijk is het bijna nog niet voorgekomen dat politieagenten een alcoholslot hebben aangetroffen in het voertuig. Uit de interviews bij de politieregio's zijn de medewerkers van de handhavingsteams op de hoogte van de bevoegdheid die zij hebben om de betrokkene in het slot te laten blazen om vast te stellen of het alcoholslot werkt indien zij deze in de praktijk tegen komen. Buiten de handhavingsteams is het niet algemeen bekend hoe gecontroleerd moet worden of het alcoholslot werkt.

Onderzoeksvraag 13.2

Kan de politie makkelijk noodzakelijke gegevens uit het alcoholslotregister halen via het bevragen van het rijbewijsregister?

De benodigde gegevens zijn te benaderen door de agenten. In het alcoholslotregister staat vermeld of een auto een alcoholslot heeft of niet. Niet iedereen ervaart het benaderen van het alcoholslotregister even gemakkelijk. Nader onderzoek heeft duidelijk gemaakt dat bij de politie een nieuwe registerbevragingmodule in gebruik is genomen. Dit staat op zich los van de alcoholslotprogramma-bevraging. Verwachting is dat het ervaren probleem zich na enige gewenning vanzelf oplost.

Onderzoeksvraag 13.3

Hoeveel deelnemers aan het alcoholslotprogramma zijn betrapt op rijden onder invloed (overtredingen artikel 8, lid 4, onder b), of het rijden in een auto zonder alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder a), of het rijden in een auto zonder werkend alcoholslot (overtredingen artikel 9, lid 9, onder b)?

- voor het rijden in motorrijtuig dat niet voorzien is van alcoholslot zijn er 3 mededelingen gedaan en 1 proces-verbaal opgemaakt;
- voor het rijden in een motorrijtuig terwijl dit is voorzien van een niet-werkend alcoholslot zijn geen mededelingen gedaan en geen processen-verbaal opgemaakt;
- voor het rijden in een motorrijtuig dat voorzien is van een alcoholslot, maar waarbij het kenteken in alcoholslotregister is niet aan de deelnemer gekoppeld is er 1 mededeling gedaan en 0 processen-verbaal opgemaakt;
- voor het rijden in een motorvoertuig met een alcoholslot terwijl een ander dan de bestuurder heeft geblazen is er 1 mededeling gedaan en 0 processen-verbaal opgemaakt;
- voor het rijden onder invloed door deelnemers van het alcoholslotprogramma zijn er 0 mededelingen gedaan en 2 processen-verbaal opgemaakt.

Onduidelijk is hoe er een verschil is ontstaan tussen het aantal mededelingen en aantal processen-verbaal met betrekking tot de bovengenoemde overtredingen. Dit kan wellicht verklaard worden door het verschil tussen de afhandelingstijd van mededelingen en de afhandelingstijd van processen-verbaal.

D.14 Invloed van het alcoholslotprogramma op de werkzaamheden van het OM en de Rechtspraak

Onderzoeksvraag 14.1

Is er extra aanbod van artikel 9 WVV1994? (rijden tijdens een ontzegging, rijden met een ongeldig, ingevorderd of ingehouden rijbewijs)

Momenteel is er nauwelijks extra aanbod van artikel 9, lid 9 WVV1994 zaken (nieuwe zaken door invoering van het alcoholslotprogramma, zie antwoord op vraag 13.3). Dit kan in de toekomst toenemen, maar zal niet substantieel zijn. De artikel 9, lid 2 WVV1994 zaken (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs) zijn in tabel D14-1 opgenomen. Hieronder vallen ook de betrokkenen die een alcoholslotprogramma opgelegd hebben gekregen, maar (nog) niet gekozen hebben deel te nemen aan het programma.

Rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
aantal door de rechter afgedane zaken artikel 9, lid 2 WVV1994 (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs)	2.443	2.219	2.572	3.034	2.509	2.616	2.652

Tabel D14-1: aantal door de rechtbanken afgedane zaken artikel 9, lid 2 WVV1994 (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs)

Onderzoeksvraag 14.2

Is er meer tijd nodig voor behandeling zaken artikel 8 WVV1994 (rijden onder invloed) indien betrokkene al het alcoholslotprogramma volgt? Is er hierdoor relatief minder tijd voor andere zaken? (aantal en tijdsduur per te beoordelen strafzaak evenals de doorlooptijd en behandeltijd per zitting)

De behandeling van de zaken ter terechtzitting kosten extra tijd door verweren over het alcoholslotprogramma. De benodigde extra tijd voor behandeling van deze zaken wordt momenteel opgevangen door zaken slimmer aan te pakken, door extra uren, e.d.

Onderzoeksvraag 14.3**Zijn er meer ingevorderde en ingehouden rijbewijzen in vergelijking met de periode voor de invoering van het alcoholslotprogramma?**

In de navolgende tabellen zijn de aantallen ingevorderde en ingehouden rijbewijzen opgenomen. De politie vordert het rijbewijs in bij het constateren van het alcoholgebruik. De officier van justitie beslist daarna of het rijbewijs wordt ingehouden. Het verschil tussen beide getallen betreft het aantal door het OM teruggegeven rijbewijzen (mede gericht om deel te kunnen nemen aan het alcoholslotprogramma). Er is een duidelijke stijging in het aantal ingevorderde rijbewijzen in 2012.

Ingevorderde en ingehouden rijbewijzen (VOOR INVOERING ASP)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (tm nov '11)
ingevorderde rijbewijzen	5.300	3.972	4.297	5.908	6.163	4.499
ingehouden rijbewijzen	-	-	-	4.454	4.034	3.107

Tabel D14-2: aantal ingevorderde en ingehouden rijbewijzen voor invoering van het alcoholslotprogramma

Ingevorderde en ingehouden rijbewijzen (NA INVOERING ASP)					
	dec '11 t/m feb '12	mrt '12 t/m mei '12	jun '12 t/m aug '12	sept '12 t/m nov '12	TOTAAL
I: ingevorderde rijbewijzen	2240	2.212	2.248	2.122	8822
II: ingehouden rijbewijzen	1982	1.993	2.023	1925	7923
I-II = door OM teruggegeven rijbewijzen	258	219	225	197	899
Ingevorderde en ingehouden rijbewijzen (NA INVOERING ASP)					
	dec '11 t/m feb '12	mrt '12 t/m mei '12	jun '12 t/m aug '12	sept '12 t/m nov '12	TOTAAL
I: ingevorderde rijbewijzen	2240	2.212	2.248	2.122	8822
II: ingehouden rijbewijzen	1982	1.993	2.023	1925	7923
I-II = door OM teruggegeven rijbewijzen	258	219	225	197	899
Ingevorderde en ingehouden rijbewijzen (NA INVOERING ASP)					
	dec '11 t/m feb '12	mrt '12 t/m mei '12	jun '12 t/m aug '12	sept '12 t/m nov '12	TOTAAL
I: ingevorderde rijbewijzen	2240	2.212	2.248	2.122	8822
II: ingehouden rijbewijzen	1982	1.993	2.023	1925	7923
I-II = door OM teruggegeven rijbewijzen	258	219	225	197	899

Tabel D14-3: aantal ingevorderde en ingehouden rijbewijzen na invoering van het alcoholslotprogramma

Tabel D14-3 geeft het aantal ingevorderde en ingehouden rijbewijzen. Het verschil tussen beide getallen betreft het aantal door het OM teruggegeven rijbewijzen.

Hierbij is indicatief 80 à 90% terug te voeren op het alcoholslotprogramma en is daarmee een indicatie voor het aantal klaagschriften dat is afgevangen door het OM.

Onderzoeksvraag 14.4

Heeft de invoering van het alcoholslotprogramma geleid tot meer strafzaken, meer hoger beroepszaken en meer cassatie bij de strafrechtelijke afdoening van de begane alcoholdelicten? Zo ja, hoeveel?

Strafzaken, hoger beroepszaken en cassaties alcoholdelicten ¹¹ (VOOR INVOERING ASP)						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011
aantal afgedane strafzaken m.b.t. rijden onder invloed, exclusief hoger beroep en cassatie	22.905	21.565	18.805	21.205	12.025	7.325
aantal afgedane hoger beroepszaken m.b.t. rijden onder invloed	630	645	545	585	525	425
aantal afgedane cassatie m.b.t. rijden onder invloed	0	0	0	0	0	0
door het OM afgedane zaken	10.600	9.645	7.375	19.110	10.165	8.310

Tabel D14-4: aantal door de rechters afgedane strafzaken, hoger beroepszaken en cassaties / het aantal door het OM afgedane zaken voor invoering van het alcoholslotprogramma

Aantallen van 2012 zijn nog niet bekend. Deze worden eind 2013 vrijgegeven door CBS. Derhalve kan op dit moment nog geen vergelijking worden gemaakt met de periode voor de invoering van het alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 14.5

Is het aantal raadkamer klaagschriften gedaald of toegenomen na invoering van het alcoholslotprogramma? (klaagschriften tegen een strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs zoals invordering door de politie en inhouding van het OM)

Raadkamer klaagschriften alcoholdelicten							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
aantal bij de raadkamer behandelde klaagschriften tegen strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs	2.263	2.439	2.174	2.121	1.608	2.522	2.671

Tabel D14-5: aantal bij de raadkamer behandelde klaagschriften tegen strafrechtelijke maatregel op het rijbewijs

Sinds de invoering van het alcoholslotprogramma is het aantal schriftelijke verzoeken bij het OM en klaagschriften tot teruggave van het rijbewijs bij de rechtbank toegenomen. Op het eerste gezicht lijkt de instroom onderhevig aan schommelingen, maar die zijn goed verklaarbaar door wijzigingen van de WVV1994, waarbij op 1 juni 2011 de gronden van inhouding gelijk zijn getrokken aan die van de invordering. Dit door de wetgever ingezette strengere beleid, was aanleiding voor meer inhoudingsbeslissingen door het OM. Daarmee hangt de toename van raadkamerklaagschriften en verzoeken bij het OM samen om teruggave van het rijbewijs. Van-

¹¹ data afkomstig van CBS

af 1 december 2011 heeft de invoering van de Wet ASP vanaf april 2012 (in verband met een gepubliceerde uitspraak van de raadkamer over teruggave van rijbewijzen bij samenloop met ASP) gezorgd voor een toename van het aantal raadkamerklaagschriften en verzoeken om teruggave van het rijbewijs bij het OM in verband met samenloop met de oplegging tot deelname aan het alcoholslotprogramma.

Zoals gesteld geeft het verschil in tabel D14-3 geeft het aantal door het OM teruggegeven rijbewijzen. wat dus niet in tabel D14-5 is terug te vinden. Wanneer dit wel wordt gedaan, ligt het aantal klaagschriften in 2012 ongeveer 700 à 800 hoger en is er duidelijk sprake van een toename.

Onderzoeksvraag 14.6

Doen zich de "nieuwe" zaken ex artikel 9 WvW1994 of 8 WvW met alcoholslotprogramma verweer of zich ten onrechte voordoen als erkenninghouder veel voor? Zo ja, hoe vaak?

Nee, dit is (nog) niet voorgekomen.

D.15 Belangrijkste bevorderende en belemmerende factoren bij uitvoering van het alcoholslotprogramma

Onderzoeksvraag 15.1

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor CBR? (bijv. binnenkrijgen mededelingen, toepasselijkheid en bruikbaarheid spelregels, controle op niet-naleving spelregels e.d.)

In zijn algemeenheid zijn volgens het CBR de volgende zaken goed verlopen tijdens het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- De alertheid en het inzien van de noodzaak om snel tot een conclusie te werken (voor alle partijen);
- De bedrijfsvoering is goed ingericht door het toepassen van een 'dedicated team/unit' voor het alcoholslotprogramma;
- De operationele afstemming tussen partijen;
- De klantafhandeling is goed opgezet;
- De communicatie (intern, andere betrokken instanties, deelnemers) gaat steeds beter.

De volgende zaken behoeven aandacht:

- De wachttijd bij het beantwoorden van vragen van een deelnemer is soms te lang doordat informatie van andere partijen (de RDW of de producent) benodigd is;
- Sommige situaties zijn lastig uit te leggen aan deelnemers. Een betere communicatie vooraf had dit probleem deels opgelost of verminderd;
- Er is geen minimum gesteld aan het aantal keer dat men moet rijden voordat het slot kan worden uitgelezen.

Onderzoeksvraag 15.2

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma voor de trainers van het motivatieprogramma?

In zijn algemeenheid zijn volgens de trainers van het motivatieprogramma de volgende zaken goed verlopen tijdens het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Goede samenwerking met het CBR, trainers krijgen veel vertrouwen van het CBR;
- In samenwerking met het CBR is de instructie/opleiding voor trainers opgesteld;
- Er is goed contact met de deelnemers. Er hebben zich geen gespannen of onaangename situaties voorgedaan.

Zaken die aandacht behoeven:

- Het functioneren van het TOP;
- De taalbarrière bij sommige deelnemers vertraagt het motivatieprogramma;
- Bij de powerpoint-presentatie om de spelregels uit te leggen wordt veel tekst gebruikt, terwijl in de rest van de cursus met name visueel (veel met afbeeldingen, tekeningen, etc.) wordt gewerkt;
- In de cursus komen enkele oefeningen voorbij die hetzelfde doel nastreven (bijvoorbeeld veranderplan/carrousel/plan van aanpak).

Onderzoeksvraag 15.3

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de RDW bij het verlenen van typegoedkeuringen en erkenningen? (bijv. in de contacten met erkenninghouders, CBR, NMi, evt. OM, politie, e.d.)

Bij het verlenen van erkenningen zijn er geen knelpunten of aandachtspunten. Het proces verloopt goed en is vergelijkbaar als het APK-proces. Zaken die bevorderend zijn geweest bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma:

- Periodiek overleg tussen het CBR, de RDW en de producent;
- Inrichting van een apart team binnen de RDW voor het bijhouden en afhandelen van alcoholslotprogramma-dossiers: intern is duidelijk wie wat doet voor het alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 15.4

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de producenten/installateurs bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma (technisch bijv. problemen bij installatie alcoholslot in bepaalde merken auto's of pro-invoering gegevens in alcoholslotregister, doorgeven mogelijke fraudegevallen die zij bij uitlezing signaleren, agressie bij deelnemers, e.d.)

Bevorderende factoren voor de producent bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Periodiek overleg dat plaatsvindt tussen het CBR, de RDW en de producent;
- Deelnemers kunnen veel informatie op de website terug vinden;
- Het handboek voor deelnemers wordt regelmatig geüpdate met huidige ervaringen/tips hoe om te gaan met het slot;
- Bij telefonische vragen wordt middels een keuze menu een schifting gemaakt: CBR of de producent.

Belemmerende factoren voor de producent bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Handmatige afhandeling van facturen, er is (nog) geen software voor beschikbaar;
- Het duurt vaak lang voordat de reactie van het CBR volgt;
- Bij een vervroegde controle krijgt de producent niet de reden ervoor te zien. Bij veelvuldige onderbrekingen van de spanning (dan raakt het geheugen vol) kan dit liggen aan de aansluiting. De producent moet eerst de bronbestanden opvragen om de reden te achterhalen, wat het proces vertraagt.

Belemmerende factoren voor de installateur bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma:

- Het afmeldproces is omslachtig en kost veel tijd: de RDW beschikt over alle voertuiggegevens, maar op de formulieren moet handmatig alle gegevens ingevuld worden;
- De wijze van steekproeven in relatie tot de planning is soms niet handig. Indien er een steekproef wordt uitgevoerd ligt het gehele proces stil. Opeenvolgende afspraken kunnen niet tussentijds worden opgepakt en kunnen dus niet meer worden nagekomen;
- De geleverde houder voor het alcoholslot past in 25 tot 50% van de gevallen niet voor het type auto/bouwjaar;
- De totale procedure bij het vervangen van een slot kost veel tijd;
- De installateurs kunnen deelnemers niet goed informeren, terwijl de vragen wél gesteld worden aan de installateurs;
- Er zijn geen directe contactpersonen bij de RDW. Het is onduidelijk wie er gebeld moet worden in welke gevallen;

- De meldapplicaties van de RDW en de producent (waarbij iedere organisatie zijn eigen lay-out gebruikt) zijn niet op elkaar afgestemd.

Onderzoeksvraag 15.5

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de politie bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door handhavingteams? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?

Bevorderende factoren bij het uitvoeren van alcoholslotprogramma door handhavingteams:

- De voorlichtingbijeenkomst die door het CBR is gegeven is als positief en nuttig ervaren;
- De enthousiaste reactie van collega's die er buiten mee te maken hebben.

Belemmerende factoren bij het uitvoeren van het alcoholslotprogramma door handhavingteams:

- Met de huidige beschikbare middelen is het voor agenten lastig te handhaven op betrokkenen die deelnemen aan het alcoholslotprogramma. Echter is het niet de bedoeling dat er 'jacht' gemaakt wordt op deelnemers aan het alcoholslotprogramma. Ook kan het voorkomen dat de bestuurder dan het voertuig met een ingebouwd alcoholslot niet een deelnemers aan het alcoholslotprogramma is;
- Omdat alcoholslotprogramma-gevallen weinig voorkomen in de praktijk verwatert de kennis hierover;
- Er is volgens de geïnterviewden geen praktische uitleg gegeven over het alcoholslot (hoe procedures in zijn werk gaan e.d.) en daarom is er sprake van onbekendheid;
- Via integraal bevragen kunnen de auto's worden opgevraagd van een persoon. Hierbij staat vermeld of een auto een alcoholslot heeft of niet. Via integraal bevragen kunnen de noodzakelijke gegevens dus achterhaald worden, maar dit wordt als een omslachtige werkwijze ervaren.

Onderzoeksvraag 15.6

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor politie bij uitvoeren van alcoholslotprogramma door dienders (=politie regulier)? Werkt het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?

Bij veel collega's van de politie is volgens de geïnterviewden bekend dat het alcoholslotprogramma bestaat, maar dan houdt het veelal op. In praktijk komen dienders het alcoholslot nog te weinig tegengekomen om te beoordelen wat goed gaat en wat minder goed gaat.

De informatievoorziening richting de politie had voor de invoering van het alcoholslotprogramma beter gekund. De geïnterviewde agenten hebben aangegeven dat zij beter in kennis gesteld hadden kunnen worden. Ook uitreiken van brochures waarin bevoegdheden, dwangmiddelen, e.d. van de politie staan opgesomd/samengevat is door hen gemist. Na invoering van het alcoholslotprogramma zijn er echter wel allerlei informatiebijeenkomsten gehouden, waarbij twee afgevaardigden van elke korps aanwezig konden zijn. De boodschap die de afgevaardigden hebben meegekregen is om de opgedane informatie over het alcoholslotprogramma te verspreiden binnen het eigen korps.

Onderzoeksvraag 15.7

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor politie bij uitvoeren van alcoholslotprogramma door specialisten mededelingen? Werkt

het bedrijfsproces mee? Is de informatie die je nodig hebt goed te achterhalen?

De invoering van het alcoholslotprogramma heeft niet gezorgd voor belemmerende factoren in de afhandeling van alcoholgerelateerde mededelingen. Wel zijn er enkele aandachtspunten te benoemen:

- De communicatie en administratie tussen de politie en het CBR verloopt met papieren dossiers en formulieren. Automatische systemen kunnen de administratieve handelingen een stuk verlagen;
- Er is een gebrek aan managementinformatie over onvoldoende mededelingen;
- Er dienen twee afzonderlijke formulieren ingevuld te worden voor het CBR en het OM voor een overtreding.

Door de invoering van LEMA voor ervaren bestuurders zijn de teksten van de mededelingen veranderd, terwijl dit niet is doorgevoerd in de standaardformulieren en brieven. De formulieren moeten up-to-date gemaakt worden door tekstuele aanpassingen door te voeren als gevolg van de aanpassing van de LEMA.

Onderzoeksvraag 15.8

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor OM en de Rechtspraak bij strafrechtelijke en voor de Rechtspraak bij bestuursrechtelijke zaken die verband houden met alcoholslotprogramma? (voorbeelden bij ontbrekende feitcode zijn data niet uit systeem te genereren, bewijsprobleem door pvb's kwalitatief niet voldoende is of CBR dossier niet compleet is e.d.)

OM

De samenwerking tussen OM en andere uitvoerende partijen verloopt over het algemeen goed en werkt bevorderd voor de uitvoering van het alcoholslotprogramma. Enkele belemmerende factoren / aandachtspunten zijn:

- bij artikel 9, lid 2 WWV1994 zaken (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs) zijn er bewijsproblemen. In dergelijk gevallen moet namelijk vast staan dat de betrokkene op de hoogte was dat hij/zij niet mocht rijden. Dit kan het OM bewijzen wanneer het CBR de opgelegde maatregel in persoon betekent. Dit houdt in dat het document door de persoon zelf in ontvangst genomen moet zijn. Indien het document niet is betekend in persoon, bestaat twijfel over de vraag of de betrokkene op de hoogte is. Dit kan leiden tot sepot/vrijpraak;
- Indien dossiers niet volledig zijn met stukken van het CBR over de ongeldigverklaring worden het CBR en de politie nagebeld en gevraagd om aanvullende gegevens of aanlevering van benodigde stukken. Als bij het OM van tevoren bekend is dat de zaak waarschijnlijk niet tot veroordeling zal kunnen leiden (door ontbrekende documenten), zal de zaak niet aan de rechter worden voorgelegd omdat hierbij de verwachting is dat de verdachte zal worden vrijgesproken;
- Samenloop van de gelijktijdige bestuursrechtelijke invordering en strafrechtelijke invordering van het rijbewijs. Samenloop waarbij zowel strafrechtelijke aanpak als bestuursrechtelijke aanpak recidive voorkomen en verkeersveiligheid bevorderen;
- Het alcoholslotprogramma wordt beëindigd bij een onvoorwaardelijke rijontzegging en ongeldigheid van het rijbewijs van rechtswege;
- OM-richtlijnen zijn strenger dan de LOVS-oriëntatiepunten;
- Wijzigingen in de regeling alcoholslotprogramma dienen aan de gehele keten gecommuniceerd te worden;

- Voorheen werd volgens het OM door rechters weinig rekening gehouden met de maatregelen uit het bestuursrecht voor wat betreft de strafoplegging. Met de invoering van het alcoholslotprogramma is dat veranderd en wordt rekening gehouden met de kosten van deelname aan alcoholslotprogramma bij de strafoplegging.

De Rechtspraak

Enkele belemmerende factoren die aangekaart zijn door rechters bij uitvoering van het alcoholslotprogramma:

- De samenloop van het alcoholslotprogramma en strafrechtelijke vervolging is niet ideaal. Als strafrechter is de speelruimte om een passende straf op te leggen veel beperkter geworden;
- Het alcoholslotprogramma is zodanig zwaar dat het strafrecht er in zijn algemeenheid niets zinvol meer aan toe te voegen heeft;
- Er is een verschil in straftoemeting tussen de OM-richtlijn en de LOVS-oriëntatiepunten. Het OM zit doorgaans een schijf hoger;
- De sanctie alcoholslotprogramma (zeker voor snorfietsbestuurders) staat dan in groot contrast met de sancties die worden opgelegd voor commune delicten¹². Door de strafrechter wordt immers bij rijden onder invloed, naast de door het CBR vereiste alcoholslotprogramma, mogelijk ook nog eens een boete en een rijontzegging opgelegd;
- In de praktijk zijn er ook gevallen waarin het volgens enkele rechters juist niet aangewezen lijkt (bijvoorbeeld verdachten met een blanco strafblad of een keurige levensloop, die eenmalig een 'uitglijder' hebben gemaakt) het alcoholslotprogramma op te leggen;
- Tot nu toe is in mindere mate rekening gehouden met andere bestuursrechtelijke trajecten (ongeldigheid rijbewijs, kosten EMA etc.). Het is ingewikkeld om wel rekening te houden met het alcoholslotprogramma en niet met die omstandigheden.

Bevorderende factoren voor de Rechtspraak:

- Regelmatig komen er klaagschriften binnen met betrekking tot ingevorderde rijbewijzen, waarbij een beroep is gedaan om het feit dat door het CBR het alcoholslotprogramma was opgelegd. Die klaagschriften worden vaak gehonoreerd, zodat de verdachte sneller zou kunnen beginnen aan het alcoholslotprogramma.

Onderzoeksvraag 15.9

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor gemeenten bij de uitvoering van het alcoholslotprogramma?

Er is onvoldoende informatie beschikbaar om hier antwoord op te kunnen geven. Bij de drie gemeenten waarvan informatie beschikbaar is, hebben er geen specifieke bevorderende en belemmerende factoren een rol gespeeld.

¹² In het strafrecht wordt wel een onderscheid gemaakt tussen bijzondere wetten en commune delicten. De oorspronkelijke bron voor het strafrecht is in ons land het Wetboek van Strafrecht van 1886. Dat wetboek is nadien natuurlijk aangepast, maar de delicten die daarin strafbaar zijn gesteld worden ook wel geduid als commune delicten. Denk dan aan diefstal, mishandeling, moord, doodslag, valsheid in geschrifte, flessentrekkerij etc. Daarnaast worden ook andere wetten strafrechtelijk gehandhaafd, zoals in dit verband de Wegenverkeerswet 1994, maar ook de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen en andere wetten in formele zin. Soms is echter ook op grond van de Gemeentewet met een Algemene politieverordening strafrechtelijk te handhaven (het wildplasverbod o.a.). Kortom feiten uit het traditionele Wetboek van Strafrecht worden commune delicten genoemd, e.e.a om onderscheid te maken met andere bijzondere wetten.

Onderzoeksvraag 15.10

Wat zijn de bevorderende en belemmerende factoren voor de uitvoering van spelregels, zoals vastgelegd in RMRG art 19+20, en voor andere uitvoeringsaspecten? Toelichting:

Art 19 geeft aan uit welke onderdelen het alcoholslotprogramma precies bestaat en bepaalt de duur van de uitleestermijnen. Voorbeelden factoren: slechte contacten met RDW, haperende ICT, problemen in de communicatie tussen CBR en deelnemer, problemen CBR bij interpretatie gegevens.

Art 20 bevat echt de spelregels waar de deelnemer zich aan moet houden. Voorbeelden factoren: gebrekkige/geen terugkoppeling tussen de "alcoholslotprogramma-docenten" en het CBR (i.v.m. onderdelen c t/m g), geen of late informatie van de politie (onderdelen h, i), gebrekkige, late of geen terugkoppeling door OM (i.v.m. onderdelen j, k), onduidelijke, late of geen informatie van RDW (i.v.m. onderdelen o, p).

Er waren geen problemen bij het binnenkrijgen van mededelingen of het toepassen van de spelregels van het alcoholslotprogramma. Bij deelnemers was er soms wel sprake van een emotioneel proces. In plaats van instructie en informatievoorziening is de taak van het CBR meer richting begeleiding gegaan.

Onderzoeksvraag 15.11

Hoe vaak komt het voor dat het alcoholslotprogramma is opgelegd aan personen die weliswaar over een Nederlands rijbewijs beschikken, maar woonachtig zijn in het buitenland? Hoe gaan deze personen hiermee om? Levert het problemen op?

Het voorgekomen dat mensen een Nederlands rijbewijs hebben maar in het buitenland woonachtig zijn. In verband met de problemen die ontstaan door het periodiek uitlezen wordt het alcoholslotprogramma niet opgelegd. Dit is in totaal driemaal voorgekomen. Dit is vanaf 1 oktober 2012 opgenomen bij de contra-indicaties (gevallen wanneer de betrokkene niet hoeft deel te nemen aan het alcoholslotprogramma). Andersom geldt dat mensen die in Nederland wonen met een buitenlands rijbewijs wél moeten deelnemen aan het alcoholslotprogramma.

D.16 Samenloop met recidiveregeling, strafrechtelijke sancties of andere maatregelen

Onderzoeksvraag 16.1

Hoeveel kandidaten hebben zowel met het alcoholslotprogramma als met de recidiveregeling of met strafrechtelijke sancties m.b.t. het rijbewijs (rijbewijs van rechtswege ongeldig en/of (on)voorwaardelijk rijontzegging) te maken?

Samenloop recidiveregeling

Samenloop met de recidiveregeling is nog niet voorgekomen.

Samenloop strafrechtelijke sancties

Samenloop met strafrechtelijke sancties komt regelmatig voor. Deelnemers wachten liever eerst de uitspraak van de rechter af voordat ze gaan starten met het alcoholslotprogramma. Deelnemers zijn namelijk bij oplegging van het alcoholslotprogramma gewaarschuwd voor het deze samenloop en geattendeerd dat eventueel vroegtijdige beëindiging van het alcoholslotprogramma door bijvoorbeeld oplegging van een onvoorwaardelijke rijontzegging door de rechter hun eigen verantwoordelijkheid is.

De rechters houdt hier rekening mee. In de regel wordt de (on)voorwaardelijke rijontzegging niet door de rechter opgelegd (terwijl oplegging is voorgeschreven volgens OM-richtlijnen en de LOVS-oriëntatiepunten) en wordt het rijbewijs teruggeven, mits de betrokkene aantoont dat hij deelneemt aan het alcoholslotprogramma. Argumenten hiervoor:

- Het alcoholslotprogramma wordt gezien en soms ervaren als een vorm van rijontzegging, omdat onder voorwaarden aan het verkeer kan worden deelgenomen en bepaalde rijbewijs categorieën zoals C en D ongeldig worden;
- Het strafrechtelijke traject met daarbij de rijontzegging en de verplichte invordering en/of inhouding zit een vlotte deelname aan het alcoholslotprogramma in de weg, omdat die maatregelen meebrengen dat op straffe van een misdrijf niet met een rijbewijsplichtig motorrijtuig mag worden gereden en dus ook niet met alcoholslot;
- Het alcoholslotprogramma en de invordering van het rijbewijs hebben beide als doel recidive te voorkomen (concurrentie bestuursrecht en strafrecht).

Ook bij klaagschriften die worden ingediend bij de raadkamer van de rechtbank tegen invordering/inhouding van het rijbewijs wordt om teruggave verzocht om te kunnen deelnemen aan alcoholslotprogramma. Teruggave volgt wanneer aannemelijk wordt dat CBR de maatregel heeft opgelegd. Uitzonderingen hierop zijn de zaken waarbij sprake is van (meervoudige) recidive of ernstige verkeersongevallen.

Onderzoeksvraag 16.2

Welke maatregelen (m.b.t. kentekenbewijs of voertuig), die zijn opgelegd tijdens het alcoholslotprogramma, hebben geleid tot het tijdelijk niet kunnen deelnemen aan het alcoholslotprogramma? Hoeveel deelnemers hadden hiermee te maken?

Onder de 32 geënquêteerden zijn geen deelnemers die te maken hebben gehad met samenloop door oplegging van maatregelen met betrekking tot het kentekenbewijs of voertuig. De data en statistieken van de RDW laten zien dat er in het afgelopen jaar 39 gevallen zijn geweest waardoor tijdelijke deelname aan het alcoholslotprogramma niet meer mogelijk was. In 29 gevallen was het voertuig geschorst, van 5 voertuigen was het kentekenbewijs ongeldig verklaard en het voertuig moet eerst

door de RDW gekeurd worden, van 4 was het voertuig naar een ander land geëxporteerd en had het in Nederland geen geldig kenteken meer en 1 voertuig was gestolen.

Onderzoeksvraag 16.3

Hoe gaan kandidaten om met eventuele samenloop?

Onderzoeksvraag 16.4

Leidt samenloop tot probleem? Zo ja, welke? (zoals vertraging van deelname, e.d.)

Deelnemers zijn terughoudend om te starten aan het alcoholslotprogramma. Zij zijn zich bewust van het feit dat oplegging van een onvoorwaardelijke rijontzegging kan leiden tot beëindiging van het alcoholslotprogramma en dat na afloop van de rijontzegging het alcoholslotprogramma opnieuw gestart dient te worden (waarbij alle gemaakte kosten voor rekening van de deelnemers zijn). Kortom, wachten op de uitspraak van de rechter of het opleggen van een onvoorwaardelijk rijontzegging door rechter leidt tot vertraging in deelname aan het alcoholslotprogramma.

D.17 Gevolgen van het alcoholslotprogramma voor het strafvorderingsbeleid en strafopleggingsbeleid

Onderzoeksvraag 17.1

Wordt er veel verweer gevoerd op zitting onder verwijzing naar alcoholslotprogramma? Hoe is de rechter daarmee omgegaan in het Promisvonnis? Leidt deelname aan het alcoholslotprogramma tot strafvermindering in strafrechtelijke procedure (lagere boetes, voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging)? Welke verweren zijn er zoal gevoerd en wat was het effect ervan op de straftoemeting?

Er zijn zaken waarbij verweer wordt gevoerd onder verwijzing naar het alcoholslotprogramma. In totaal hebben 10 rechtbanken hun ervaringen gedeeld. Het merendeel van de rechters die bevestigd zijn (circa 20 van ongeveer 35 rechters), heeft dit echter niet meegemaakt. De invloed dat het alcoholslotprogramma heeft gehad op de straftoedeling is verschillend gebleken onder de bevestigde rechters: bij sommige rechters heeft het alcoholslotprogramma geleid tot strafmindering (lagere boetes en/of voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijk rijontzegging¹³) in de strafrechtelijke procedure en bij sommige rechters heeft deelname aan het alcoholslotprogramma geen invloed gehad. De verdachten bij wie een alcoholslotprogramma is opgelegd voeren voornamelijk als pleidooi voor strafvermindering, de hoge kosten die het alcoholslotprogramma met zich meebrengt en de noodzaak van het hebben van een rijbewijs voor deelname aan het alcoholslotprogramma.

Argumenten voor strafvermindering bij het volgen van het alcoholslotprogramma (lagere boetes en/of voorwaardelijke in plaats van onvoorwaardelijke rijontzegging):

- Een geldboete heeft geen meerwaarde, omdat de verdachte al het alcoholslotprogramma moet betalen, wat hoge kosten met zich meebrengt;
- Het alcoholslotprogramma houdt geen rekening met de financiële situatie van de betrokkene;
- De betrokkene is reeds gestart met het alcoholslotprogramma waarvoor men het rijbewijs nodig heeft. Het opleggen van een onvoorwaardelijke rijontzegging wordt in dit geval ervaren als een maatregel met verregaande consequenties. Daarom doen sommige rechters dit alleen bij notoire recidivisten;
- Teruggave van het rijbewijs draagt zorg voor een snellere start van het alcoholslotprogramma;
- Het alcoholslotprogramma wordt gezien als een zware ingreep;
- Het alcoholslotprogramma heeft ook een recidivebeperkende werking;
- Het alcoholslotprogramma wordt ervaren als een dubbele bestraffing, ondanks dat bekend is dat het een bestuursrechtelijke maatregel betreft.

¹³ Een onvoorwaardelijke rijontzegging zorgt ervoor dat deelname aan het alcoholslotprogramma niet mogelijk is, omdat een rijontzegging meebrengt dat het rijbewijs ongeldig is en dan mag niet meer worden gereden ook niet met een alcoholslot met een voorwaardelijke rijontzegging heeft de betrokkene een proeftijd van 2 jaar, welke gelijk staat aan de lengte van deelname aan het alcoholslotprogramma.

Argumenten waarom het alcoholslotprogramma GEEN invloed heeft op de straftoekenning:

- Het bestuursrechterlijke traject staat 'los' van het strafrechtelijke traject;
- De LOVS-oriëntatiepunten¹⁴ (landelijke straftoemetingsbeleid) zijn het uitgangspunt en hierbij dient geen rekening gehouden te worden met bestuursrechtelijke trajecten;
- Deelname aan het alcoholslotprogramma zou geen wezenlijke invloed moeten hebben op de straf, evenmin als de EMA-cursus dat heeft.

Enkele rechters suggereren onderscheid te maken naar first offenders en recidivisten. In dergelijke gevallen wordt bij first offenders rekening gehouden met deelname aan het alcoholslotprogramma en bij recidivisten niet.

Onderzoeksvraag 17.2

Heeft deelname aan het alcoholslotprogramma invloed gehad op de uitspraak van andere zaken (waarin een rijontzegging kan worden gevorderd/opgelegd) van de betreffende deelnemer? Ofwel, wordt er rekening gehouden met het feit dat een deelnemer het alcoholslotprogramma volgt? (vergelijking uitspraak situatie voor en na de invoering van het alcoholslotprogramma)

Nee, wellicht op termijn.

Onderzoeksvraag 17.3

Zijn er bewijsproblemen bij artikel 9 WVV 1994-zaken? Zijn sepot's en vrijspraken, door onvoldoende kwaliteit van pvb's en/of onvolledige dossiers van het CBR, vaak voorgekomen? Zo ja, wat was onvoldoende/onvolledig?

Bij artikel 9, lid 2 WVV1994 zaken (rijden met een ongeldig verklaard rijbewijs) zijn er wel bewijsproblemen. In dergelijke gevallen moet namelijk vast staan dat de betrokkene op de hoogte was dat hij/zij niet mocht rijden (op de hoogte van de ongeldigverklaring van het rijbewijs). Dit kan het OM bewijzen wanneer het CBR de opgelegde maatregel in persoon betekent. Dit houdt in dat het document door de persoon zelf in ontvangst genomen moet zijn. Indien het document niet is betekend in persoon, bestaat twijfel over de vraag of de betrokkene op de hoogte is. Dit kan dit leiden tot sepot/vrijspraak.

Indien dossiers niet volledig zijn met stukken van het CBR over de ongeldigverklaring, belt het OM het CBR en de politie na en vraagt hen om aanvullende gegevens of aanlevering van benodigde stukken. Als bij het OM van te voren bekend is dat de zaak waarschijnlijk niet tot veroordeling zal kunnen leiden (door ontbrekende documenten), zal de zaak niet aan de rechter worden voorgelegd omdat hierbij de verwachting is dat de verdachte zal worden vrijgesproken.

¹⁴ In deze oriëntatiepunten zijn voor een aantal vaak voorkomende delicten een strafmaat aangegeven waarop georiënteerd kan worden bij het opleggen van een straf.

Onderzoeksvraag 17.4

Heeft de verplichting tot doorgeleiding van het rijbewijs ex artikel 164, lid 6 WVV1994 tot problemen geleid bij de betrokkene, in die gevallen waarbij de raadkamer n.a.v. een klaagschrift heeft beslist tot teruggave en de officier van justitie vanwege deze bepaling niet kon overgaan tot daadwerkelijke teruggave aan de rijbewijshouder? Zijn er onduidelijkheden bij de betrokkene over de genoemde doorgeleiding?

Nee, dit heeft in het algemeen niet tot problemen geleid. De betrokkenen krijgen een brief waarin is vermeld dat het rijbewijs wordt doorgestuurd naar het CBR in het kader van het alcoholslotprogramma. Dit betekent geen fysieke teruggave van het rijbewijs en betekent voornamelijk dat de betrokkene niet mag rijden, omdat hij immers op grond van de beschikking van het CBR te maken heeft met het feit dat alle categorieën op het rijbewijs ongeldig zijn verklaard tot het moment waarop aan hem een nieuw rijbewijs is afgegeven met code 103. Ook bij de geïnterviewde deelnemers was het duidelijk dat het rijbewijs werd doorgestuurd naar het CBR.

D.18 Effect van het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid

Onderzoeksvraag 18.1

Wat is de ontwikkeling van het aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers na invoering van het alcoholslotprogramma t.o.v. van gemiddeld aantal alcoholgerelateerde verkeersslachtoffers van de afgelopen vijf jaar?

Momenteel is er nog geen informatie beschikbaar over de effecten van de invoering van het alcoholslotprogramma op de verkeersveiligheid: rapportages en onderzoeken beschrijven veelal de situatie tot en met 2011. Daarnaast is het effect op het aantal slachtoffers niet te meten met de huidige registratie van alcoholongevallen. Daarmee is het op dit moment niet mogelijk om de effecten objectief te onderbouwen. Wel zijn indicatoren onderzocht aan de hand van de navolgende bronnen die als voormeting beschouwd kunnen worden:

- Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Thuiskomen 2011: een overzicht van de monitoringsresultaten van de verkeersveiligheids campagnes in 2009-2011, concept, 19 november 2012 (eind mei 2013 volgt de definitieve versie);
- Rijkswaterstaat Dienst Verkeer en Scheepvaart, PROV: Periodiek Regionaal Onderzoek Verkeersveiligheid, 31 augustus 2012.
- Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid, Factsheet Rijden onder invloed van alcohol: december 2011;
- DRUID (Driving Under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines) (2012)
- Rijkswaterstaat Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Rijden onder invloed in Nederland in 2002-2011: ontwikkeling van het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten, december 2012;

Thuiskomen 2011 (BOB-campagne(s)):

Belangrijkste conclusies

In dit onderzoek zijn de campagneresultaten van de BOB-campagne geëvalueerd, toegespitst op bereik, waardering, kennis, houding en zelfgerapporteerd gedrag. De genoemde resultaten zijn die onder het algemeen publiek. De algemene doelstelling van de campagne is: Bob moet bijdragen aan het bevestigen, bestendigen en/of verbeteren van het goede gedrag (alcoholvrij rijden) van de grote groep die dat nu al doet. Doorgaans geldt dat de respondenten de BOB-campagne goed kennen (bereik), zeer tevreden zijn over de campagnes (waardering) en dat de bewustwording hierdoor wordt vergroot (kennis). Ook handelt men hierdoor vaker positief (houding en zelfgerapporteerd gedrag), bijvoorbeeld door vooraf afspraken te maken wie de BOB is. Dit alles leidt doorgaans tot een afname van het drankgebruik in het verkeer. De subjectieve pakkans wordt wel lager ervaren door de respondenten: ruim 20% achtte de pakkans in 2007/2008 (zeer) groot, terwijl dit in 2009/2010 5% is.

Periodiek Regionaal Onderzoek Verkeersveiligheid 2011

Belangrijkste conclusies

Het landelijke beeld van het rijden onder invloed van alcohol komt in 2011 in grote lijnen overeen met het beeld uit 2009. Ook in 2011 rijdt 5% van de automobilisten wel eens onder invloed van alcohol. Verreweg het belangrijkste motief voor automobilisten om niet onder invloed van alcohol te rijden, is veiligheid. In 2011 is in vergelijking met 2009 het aandeel automobilisten dat zich kan voorstellen dat er situaties zijn waarin men gaat autorijden na consumptie van drie of meer glazen alcohol gelijk gebleven. Het meest genoemde argument om dit te doen is dat men geen keuze heeft en nog met de auto naar huis moet. Alcoholcontroles of maatregelen die worden getroffen als gevolg van alcoholgebruik zijn niet getoetst bij de weg-

gebruikers. Het is niet bekend in hoeverre zij draagvlak hebben voor deze verkeersveiligheidsmaatregelen.

Rijden onder invloed van alcohol (SWOV-Factsheet, 12-2012)

Belangrijkste conclusies

Rijden onder invloed van alcohol levert gevaar op voor de verkeersveiligheid. In Nederland geldt als wettelijke limiet voor beginnende bestuurders een bloedalcoholgehalte (BAG) van 0,2 promille en voor de overige bestuurders een BAG van 0,5 promille. De belangrijkste risicogroepen van rijden onder invloed van alcohol zijn jonge mannen en zware drinkers. Het aandeel bestuurders onder invloed van alcohol in Nederland daalt alleen in de groep relatief lichte drinkers en niet bij de zware drinkers, die een zo hoog risico hebben dat ze het overgrote deel van de ongevallen veroorzaken. Vooral maatregelen zoals meer toezicht op zware drinkers en de invoering van een alcoholslotprogramma voor deze groep kunnen de verkeersveiligheid ten goede komen. Dit geldt ook voor aselecte politiecontroles, mits de subjectieve pakkans voor bestuurders voldoende groot is.

In de SWOV-factsheet is ook geschat hoeveel slachtoffers er zijn door alcohol in het verkeer. Op basis van het aantal geregistreerde slachtoffers van alcoholongevallen is te zien dat ongeveer 7% tot 10% van de ernstige slachtoffers (doden of ziekenhuisgewonden) alcoholslachtoffers betreft. Dat aandeel is sinds 1993 redelijk constant gebleven. Het werkelijke aandeel alcoholslachtoffers ligt naar verwachting een stuk hoger, omdat de politie niet in alle gevallen een alcoholtest uitvoert. De SWOV heeft dit werkelijke aandeel geschat op basis van de trend in het rijden onder invloed in weekendnachten en de risicocijfers naar BAG-klassen. De uitkomst van de schatting is dat ongeveer 20% van de verkeersdoden in Nederland gerelateerd is alcohol, al dan niet in combinatie met drugs.

DRUID (Driving Under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines) (2012)

DRUID betreft een ziekenhuisstudie die in het kader van het Europese onderzoeksproject DRUID in Nederland is uitgevoerd. In deze studie zijn in de periode 2007-2009 186 ernstig gewonde automobilisten in drie Nederlandse ziekenhuizen getest op het gebruik van alcohol en andere psychoactieve stoffen. Hiervan bleek 28% een bloed-alcoholgehalte te hebben boven de wettelijke limiet van 0,5 promille. Deze studie kan als voormeting gebruikt worden om te evalueren of de invoering van het alcoholslotprogramma ook effect heeft op het aandeel ernstig verkeersgewonden die meer alcohol in hun bloed hebben dan wettelijk is toegestaan. Voor de DRUID-studie is op korte termijn echter geen vervolg voorzien.

Rijden onder invloed in Nederland in 2002 - 2011 (Min I&M) 12-2012)

Belangrijkste conclusies

In 2011 komt het totale percentage overtreders uit op 2,4 procent. Dat is gelijk aan het percentage in 2010. In 2008 was nog 2,9 procent van de bestuurders in overtreding. Sinds de introductie van de Bob-campagne in 2002 is een trendmatige daling te zien van het percentage overtreders, van 4,1 procent naar 2,4 procent. Het aandeel bestuurders met een promillage van minder dan 0,2 neemt ondertussen toe. Het percentage nuchtere bestuurders of bestuurders met zeer weinig alcohol op, bedroeg in 2002 91,1 procent, in 2011 is dat 93,6 procent.

Mannen zijn vaker in overtreding dan vrouwen: in 2011 respectievelijk 2,8 en 1,6 procent. Zowel onder mannen als vrouwen zijn bestuurders van 35 tot 49 jaar het vaakst in overtreding. Bij de mannen gaat het om 3,4 procent en bij vrouwen om 2,1 procent.

In 2011 heeft 4,2 procent van de beginnende bestuurders teveel gedronken (0,2 promille of meer). In 2010 is dit 4,5 procent en hiermee is vanaf 2007 het percentage beginnende overtreders elk jaar afgenomen. In 2011 is het percentage overtreders onder ervaren bestuurders vergelijkbaar met dat in 2010. Ten opzichte van 2007 en 2008 gaat het om relatief sterke afnames.

Mannelijke beginnende bestuurders vanaf 25 jaar zijn in 2011 het vaakst in overtreding (8,0 procent). Ook bij de vrouwen is het aantal overtreders het grootst onder de bestuurders van 25 jaar of ouder. Het gaat om 2,9 procent en in vergelijking met voorgaande jaren is dit een behoorlijk afname. De jongste beginnende bestuurders (zowel mannen als vrouwen) zijn het minst vaak in overtreding. Dit is sinds 2007 al het geval.

In 2011 is bij mannelijke ervaren bestuurders het percentage overtreders het hoogst onder bestuurders van 35 tot 49 jaar. Bij vrouwelijke ervaren bestuurders is het aandeel overtreders eveneens het hoogst in deze leeftijdscategorie.

Instream van (zwaardere) ongevallen in combinatie met het gebruik van alcohol of een ander drogerende middel

Via het Openbaar Ministerie is de instroom van (zwaardere) ongevallen in combinatie met het gebruik van alcohol of een ander drogerende middel achterhaald (combinaties van artikel 6 WVV94 en artikel 8 WVV94 (dodelijke ongevallen/zwaar gewonden waarbij alcohol of een ander drogerende middel in het spel was)):

2009: 95 (zwaardere) ongevallen;

2010: 78 (zwaardere) ongevallen;

2011: 79 (zwaardere) ongevallen.

In hoeverre de situatie in 2009 een eenmalige negatieve uitschieter is of 2010 en 2011 de eerste signalen zijn voor een dalende trend is op dit moment nog niet aan te geven. Bovendien zijn deze cijfers niet betrouwbaar omdat de politie lang niet in alle gevallen een alcoholtest uitvoert (zie ook de SWOV-factsheet).

D.19 Effect van het alcoholslotprogramma op het gedrag van deelnemers**Onderzoeksvraag 19.1**

Wat is de ontwikkeling van het gedrag van de deelnemers gedurende alcoholslotprogramma (internalisering gewenst gedrag)? Vinden deelnemers het makkelijk om niet te drinken als ze rijden? Neemt het aantal positieve ademtesten af? Neemt het aantal geweigerde/niet uitgevoerde ademtesten af?

In het vragenlijstonderzoek is een drietal stellingen voorgelegd aan de respondenten (deelnemers van het alcoholslotprogramma) of deze voor hen van toepassing waren:

- 10 van de 29 respondenten heeft aangegeven dat door het alcoholslot het gemakkelijker is om zonder alcohol te rijden;
- 6 van de 29 respondenten koos door het alcoholslot een ander vervoersmiddel;
- 8 van de 29 respondenten geeft aan minder te drinken, ook wanneer hij/zij niet hoeft te rijden;
- voor 13 van de 29 respondenten was geen van de bovenstaande uitspraken van toepassing.

Uit interviews met deelnemers is gebleken dat door het alcoholslot:

- het bewustzijn met betrekking tot het gebruik van alcohol is verhoogd;
- het overmatig nuttigen van alcohol niet meer mogelijk is;
- deelnemers geen risico willen nemen om verkeerd te blazen vanwege de consequenties die eraan verbonden zijn;
- bewustwording met betrekking tot de restwaarde van de volgende dag is verhoogd.

Deelnemers die hebben aangegeven dat geen van de uitspraken voor hen van toepassing zijn, geven hierbij aan dat zij eenmalig in de fout zijn gegaan en dat zijn al oog hadden voor de verkeersveiligheid in relatie tot alcoholgebruik.

Uit de registratiedata van het CBR is het aantal positieve ademtesten en het aantal geweigerde/genegeerde herhalingsverzoeken te halen, zie onderstaande twee tabellen.

Aantal uitlezingen met positieve ademtesten bij herhalingsverzoek					
	dec '11 t/m feb '12	mrt '12 t/m mei '12	jun '12 t/m aug '12	sept '12 t/m nov '12	TOTAAL
Deelnemer 0 - 3 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	4	264	956	1026	2250
Aantal keren positieve ademtest	0	20	56	56	132
Percentage positieve ademtest	0%	7,5%	5,8%	5,5%	5,9%
Deelnemer 3 - 6 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	0	11	260	627	898
Aantal keren positieve ademtest	-	1	9	25	35
Percentage positieve ademtest	-	9,1%	3,5%	4,0%	3,9%
Deelnemer 6 - 9 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	0	0	1	173	174
Aantal keren positieve ademtest	-	-	0	13	13

Percentage positieve ademtest	-	-	0%	7,5%	7,5%
Deelnemer 9 - 12 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	0	0	0	3	3
Aantal keren positieve ademtest	-	-	-	0	0
Percentage positieve ademtest	-	-	-	0%	0%

Tabel D19-1: aantal uitlezingen met een positieve ademtest

In tabel D19-1 is te zien dat het aantal positieve ademtesten bij deelnemers die tussen 3 en 6 maanden deelnemen aan het alcoholslotprogramma lager ligt dan bij deelnemers tussen 0 en 3 maanden (3,6% t.o.v. 5,9%). De overige cijfers hebben een te laag aantal om een uitspraak over te kunnen doen.

Aantal uitlezingen met genegeerde herhalingsverzoeken					
	dec '11 t/m feb '12	mrt '12 t/m mei '12	jun '12 t/m aug '12	sept '12 t/m nov '12	TOTAAL
Deelnemer 0 - 3 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	4	264	956	1026	2250
Aantal keren genegeerd	2	74	220	173	469
Percentage genegeerd	50%	28,0%	23,0%	16,9%	20,8%
Deelnemer 3 - 6 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	0	11	260	627	898
Aantal keren genegeerd	-	1	41	72	114
Percentage genegeerd	-	9,1%	15,8%	11,5%	12,7%
Deelnemer 6 - 9 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	0	0	1	173	174
Aantal keren genegeerd	-	-	0	20	20
Percentage genegeerd	-	-	0%	11,6%	11,5%
Deelnemer 9 - 12 maanden in ASP					
Totaal aantal uitlezingen	0	0	0	3	3
Aantal keren genegeerd	-	-	-	0	0
Percentage genegeerd	-	-	-	0%	0%

Tabel D19-2: aantal uitlezingen met een geweigerde/genegeerde herhalingsverzoek

Maximaal mogen er tijdens het alcoholslotprogramma vier of meer foutieve hertesten zijn geregistreerd, hetzij wegens het niet uitvoeren van één of meer hertesten, hetzij omdat door het alcoholslot bij één of meer hertesten een ademalcoholgehalte is gemeten hoger dan 0,2‰. Bij het constateren van een dergelijk promillage start de auto overigens niet.

In tabel D19-2 is te zien dat het aantal geweigerde/genegeerde herhalingsverzoeken terugloopt naarmate de deelnemer langer deelneemt aan het alcoholslotprogramma. Namelijk 20,8% door deelnemers tussen 0-3 maanden, 12,7% voor deelnemers tussen 3-6 maanden en 11,5% voor deelnemers tussen 6-9 maanden.

Wanneer een deelnemer start met het alcoholslotprogramma wordt het zware uitleesregime gehanteerd. Dit betekent dat het slot elke 46 dagen moet worden uitge-

lezen. Indien de deelnemer zich aan de 'spelregels'¹⁵ houdt, gebaseerd op de resultaten van de starttesten, kan de deelnemer in de lichte regime terecht komen: het uitlezen elke 92 dagen. Als bij de uitleesperiode van 92 dagen blijkt dat de deelnemer niet aan de spelregels voldoet, wordt de uitleesperiode weer vastgesteld op 46 dagen. Het verloop van de personen naar het regime is te zien in tabel D19-3.

Aantal deelnemers in licht en zwaar regime 1 jaar na invoering			
Aantal maanden in ASP	Aantal deelnemers	Aantal in zwaar regime	Aantal in licht regime
1 maand	160	160	0
2 maanden	165	165	0
3 maanden	176	65	111
4 maanden	173	31	142
5 maanden	154	20	134
6 maanden	187	27	160
7 maanden	145	17	128
8 maanden	86	6	80
9 maanden	69	2	67
10 maanden	31	1	30
11 maanden	2	0	2

Tabel D19-3: aantal deelnemers in licht en zwaar regime

Uit de tabel volgt dat de deelnemers zich goed aan de spelregels houden. Al snel na de eerste 46 dagen komt het grootste deel van de deelnemers in het lichte regime terecht. Na ongeveer het eerste half jaar zit nog slechts nog een klein aantal deelnemers in het zware regime.

Onderzoeksvraag 19.2

Wat is het effect van het alcoholslotprogramma op recidive, tijdens alcoholslotprogramma en na afloop?

Recidive tijdens en na afloop van het alcoholslotprogramma (2 jaar) is op dit moment nog niet te bepalen. Om vast te kunnen stellen of er sprake is van het opnieuw plegen van alcoholverkeersdelicten dient eerst enige tijd te worden gewacht. Na afloop van deze periode kan pas worden vastgesteld of er sprake is geweest van recidive. Eind 2014 worden de eerste recidivecijfers van ASP-deelnemers tijdens de looptijd van het alcoholslotprogramma verwacht. In 2022 zijn naar verwachting de recidivecijfers van ASP-deelnemers in de jaren 2012 t/m 2016 bekend: welk deel recidiveert binnen twee jaar na afronding van het programma?

Vooruitlopend hierop is door het WODC (Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum) een 'nulmeting' gedaan van de recidive onder personen die vergelijkbaar zijn met de kandidaat-deelnemers aan het alcoholslotprogramma (Blom, 2012¹⁶). Op deze manier is een *base rate* vastgesteld: het normale recidiveniveau

¹⁵ Deelnemers dienen een zwaarder regime te volgen indien:

- bij de laatste uitlezing in de eerste periode van zes maanden van het alcoholslotprogramma is gebleken dat er bij de starttest maximaal driemaal een blaaspoging is geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l);
- bij een uitlezing in de tweede periode van zes maanden is gebleken dat er bij de starttest maximaal tweemaal een blaaspoging is geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l);
- bij een uitlezing in de derde periode van zes maanden is gebleken dat er bij de starttest maximaal eenmaal een blaaspoging is geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l);
- bij een uitlezing in de vierde periode van zes maanden, dan wel bij de laatste uitlezing tijdens een verlenging, is geen blaaspoging geregistreerd hoger dan 0,2‰ (88 ug/l).

¹⁶ Blom, M. (2012) Nulmeting recidive ASP, LEMA en EMG; Achtergrondkenmerken en strafrechtelijke recidive van personen uit de doelgroep van drie verkeersgedragsmaatregelen. Den Haag: WODC. Memorandum 2012-4.

waartegen in een later stadium de recidive van de feitelijke deelnemers kan worden afgezet. Het onderzoek schetst een beeld van de achtergrondkenmerken en strafrechtelijke recidive van personen uit de doelgroep van het ASP, de LEMA en het de EMG. In het rapport wordt ingegaan op de volgende achtergrondkenmerken: sekse, geboorteland, leeftijd, leeftijd bij 1e strafzaak en de omvang van het strafrechtelijk verleden (bijv. het aantal eerdere strafzaken wegens het rijden onder invloed). Daarnaast wordt een beschrijving gegeven van de recidive in de alcoholslotprogrammavergelijkingsgroep. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt naar verschillende facetten van recidive, namelijk hoeveel procent van de daders recidiveert binnen 2 jaar (prevalentie), hoeveel vaak recidiveert men gemiddeld (frequentie) en wat is de totale omvang van de recidive? Uit de nulmeting komt onder andere naar voren dat 4-11% van de personen in de vergelijkingsgroep voor het alcoholslotprogramma binnen twee jaar opnieuw met justitie in aanraking komt wegens het rijden onder invloed.

Onderzoeksvraag 19.3

Hoeveel deelnemers die zijn geweest op de mogelijkheid van contact met verslavingszorg (naar aanleiding van de data uitkomsten als door bevindingen van de trainer tijdens het motivatieprogramma) hebben met goed gevolg het alcoholslotprogramma beëindigd en na welke periode?

Het CBR en de trainers van het motivatieprogramma zijn hierin complementair aan elkaar. De trainers van het motivatieprogramma hebben er een grotere rol in. Het CBR kan aan de hand van de data deelnemers adviseren naar verslavingszorg als blijkt dat er sprake is van veelvoudig foutieve testen nadat de eerste termijn van een half jaar is verstreken (op basis van data kan het CBR mensen attenderen op de mogelijkheid van het zoeken van hulp t.a.v. hun alcoholgebruik). Dit is nog niet voorgekomen, omdat de meeste deelnemers nog in de 1^e termijn zitten waarbij het 'experimenteren' nog mogelijk is.

De trainers hebben over het algemeen ook achtergrond en ervaring in de verslavingszorg. Plenair wordt aangekondigd dat de mogelijkheid bestaat voor een doorverwijzing naar verslavingszorg, maar dit is tot op heden nog niet gebeurd. De test die de deelnemers invullen om te onderzoeken welk type drinker hij of zij is, is anoniem. Hoewel de trainers wel een beeld hebben bij bepaalde deelnemers, blijft het moeilijk om hier individueel aandacht aan te besteden. Het doorverwijzen is overigens geen taak van de trainer, maar het verschaffen van informatie over verslavingszorg wel.